

En fortælling om Peter Ingolf Christensen

Af Elmo Flaskager
2025

Peter Ingolf Christensen blev født den 3. december 1883 i Herning som søn af tømrer Troels Christian Christensen, født 25. august 1858 i Tjørring Sogn, og Karen Sophia Dorthea Kyndesen, født den 16. juli 1858 i Ringkøbing Landsogn. Troels Christensen og Dorthea Kyndesen var den 19. maj 1883 blevet gift i Herning Kirke.

Efter udstået læretid som tømrer tog han uldsækken på ryggen og opsøgte Sjælland, især Horns Herred. Senere begyndte han som selvstændig tømrer i Herning, men hans tidligere mester anbefalede ham at nedsætte sig som tømrermester i Skjern. Han valgte i foråret 1885 at følge anbefalingen og slog sig ned i Østergade nr. 7, Skjern, i en bygning med fire lejligheder ejet af murer Knud Madsen. I den vestre boede smedemester Lyder Andersen, i den østre ende murermester Pretz og Troels Christensen i husets midterste del med sin familie. Desuden var der en lejlighed på loftet. Her boede Kirstine Rosendahl, som levede af fransk vask og strygning. Peter Ingolf fortæller, at deres lejlighed bestod af tre små rum, stue, køkken og soveværelse. Peter Ingolf og søsteren, Elisabeth, sov i køkkenet op ad komfuret i en simpel seng af pløjede brædder. I stuen stod et bord, hvorpå der var placeret en petroleumslampe, som kun blev tændt, når der kom fremmede på besøg, "ellers var det den mere tarvelige køkkenlampe, der måtte holde for." Foto: C. Jørgensen, Skjern. ↓

Mette Marie og Troels Christensen med ni af 14 fødte børn, flankeret af Elisabeth og Peter Ingolf. En dreng døde fem måneder gammel. En anden dreng døde 6 år gammel.

Knap fyldt tre år mistede Peter Ingolf sin mor, der døde den 4. oktober 1886. Hun blev 28 år og døde af barselsfeber seks dage efter, at hun den 28. september 1886 havde født Martin Christian Christensen. Peter Ingolfs mor havde den 5. august 1886 deltaget Andrea Alma Merceditta Moes begravelse, pastor Moes hustru, som var død af barselsfeber den 30. juli fem dage efter at have født en datter. Peter Ingolfs far mente, at hun var blevet smittet derved, men Peter Ingolf var overbevist om, at smittesprederen var jordemoderen. Peter Ingolf kom i pleje hos en onkel i Herning i nogle måneder, og i huset derhjemme ansatte Troels Christensen en husbestyrerinde. Han stod nu alene med tre børn, men den 10. april 1888 giftede han sig i Vildbjerg Kirke. Ægtefællen var 25-årige Mette Marie Andersen, født den 26. november 1862 i Vildbjerg.

Mette Marie Andersen fødte følgende:

1. Karen Sofie Dorthea Christensen, født den 15. februar 1889 i Skjern, dør s.st. 1962
2. Martha Christa Christensen, født den 1. oktober 1890, dør i 1968 i Videbæk
3. Mariane Christensen, født den 21. marts 1892
4. Anders Kristian Christensen, født den 6. juni 1894
5. Aksel Emil Christensen, født den 18. juni 1896, dør i 1956 i Nygade 26, Skjern
6. Otto Christensen, født den 3. april 1898 og dør den 8. september 1898, 5 mdr. gl.
7. Ingrid Christensen, født den 19. marts 1899
8. Marie Magdalene Christensen, født den 14. februar 1901
9. Johannes Christensen, født den 16. august 1902, dør i 1963 i Lunderskov
10. Ejnar Christensen, født den 22. juli 1903
11. Otto Frits Christensen, født den 13. oktober 1904, rejser til Edmonton, Canada

Fra første ægteskab havde Troels Christensen børnene

1. Peter Ingolf Christensen, født den 3. december 1883 i Herning
2. Elisabeth Kirstine Christensen, født den 28. marts 1885 i Herning, dør sm.st. 1967
3. Martin Christian Christensen, født den 28. september 1886 i Skjern, dør 7. maj 1892

Men at overgå pastor Otto Moe, præst i Skjern sogn, som blev far til 22 børn, formåede Troels Christensen dog ikke.

Troels Christensen – et engageret menneske

Troels Christensen var blevet vakt gennem pastor Otto Frits Moes forkyndelse, og han engagerede sig ved siden af sit arbejde i tømrervirksomheden også i Indre Missions arbejde som indremissionær, og han besad en særlig evne til at forkynde for børn i søndagsskoler. I 1910 er der en notits, hvorefter det fremgår, at Indre Mission har anbefalet ham at arbejde inden for søndagsskolearbejdet, og at det vil glæde de mange, som har lært "at skatte Christensens evner i søndagsskolearbejdet".

I en række dagblade annonceres om møder i missionshuse og søndagsskoler med indremissionær Troels Christensen. Her er nogle eksempler fra årene 1913 til 1923 i dagblade fra mediestream:

- Søndag den 9. november 1913 taler Troels Christensen for børn søndag eftermiddag i Fiskbæk Missionshus
- I februar 1916 taler Troels Christensen i Haunstrup Missionshus for børn og i Kibæk
- Missionshus om aftenen i forbindelse med missionsugen

- Mandag den 11. juli 1921 taler Troels Christensen i missionshuset ifm. missionsuge i Vestervig om eftermiddagen og aftenen efter i Heltborg Missionshus
- I maj 1922 taler Troels Christensen i Rønne på Bornholm ved en børnegudstjeneste om formiddagen og om eftermiddagen i Emmaus
- Søndag den 13. maj 1923 taler Troels Christensen i Bedsted missionshus ved en børnegudstjeneste og mandag den 14. maj om aftenen i Boddum Missionshus
- I 1920-erne indbød Troels Christensen til den årlige sommerudflugt i Lundenæs Plantage, hvor der blev afholdt børnegudstjeneste m.m.

Troels Christensen og Molly Petersen står sammen med ca. 150 søndagsskolebørn i Skjern. Billedet er fra omkring 1895 og 1900. Foto: Fra købmand Chr. F. Hansens fotoalbum, nu Ringkøbing Fjord Museer. Fotograf ukendt.

Seminarium i Skjern

Troels Christensen var også involveret i planer for et kvindeseminarium i Skjern, idet der i 1907 i Indre Missions kredse i Skjern, Ringkøbing, Varde og Herning var skabt interesse for at bygge et kvindeseminarium. Ideen kom fra nogle dimitterede lærere fra Nr. Nissum Seminarium, der stod foran en ombygning. Jf. Viborg Stifts Folkeblad den 5. april 1907 foreslog disse lærere, at Indre Mission frem for at bygge om/til i Nr. Nissum skulle bygge et nyt seminarium et mere centralt sted, evt. i Herning eller Skjern. Skjern Sogneråd viste interesse for et seminarium og vedtog at tilbyde bestyrelsen for Nr. Nissum Seminarium "byggegrund på et sted, som bestyrelsen måtte finde heldig i Skjern samt et tilskud på mindst 5.000 kr.". Sådan skrev Herning Avis den 13. april 1907. I september 1907 var der generalforsamling på Nr. Nissum Højskole. Her var førstelærer Chr. Berthelsen fra Byskolen i Skjern inviteret til at holde tale for at fremføre tanker om en flytning af Nørre Nissum Seminarium til eventuelt Skjern. Han var selv dimitteret fra Nr. Nissum Seminarium i 1895 og repræsenterede de 11 lærere, som ønskede seminariet flyttet. Men forslaget om en flytning var også kommet Herning Sogneråd for øre. Derfor kom der samme tilbud

derfra om byggegrund og 5.000 kr. Også Aarhus blandede sig. "Galskab og Indre Mission" var overskriften i Demokraten den 26. september 1907, hvor der i en artikel trækkes nogle af de udtalelser frem, som blev udtalt ved generalforsamlingen på Nr. Nisum Højskole. Men i oktober 1907 skrev Holstebro Dagblad, at der under Indre Missions lokale ledelse fortsat arbejdes på et seminarium i Skjern bygget af et aktieselskab med start i sommeren 1908. Jyllands-Posten var i sin artikel kritisk og skrev i oktober 1907, at der i Skjern er "rejst en bevægelse indenfor missionen om at bygge et kvindeseminarium der, men formentlig vil missionens ledelse formå at overbevise meningsfællerne i Skjern om, at det vil være uheldigt at splitte kræfterne." Skive Avis var af den opfattelse, at der "tænkes oprettet et Indre Missionsk Kvindeseminarium i enten Skjern eller Aarhus."

I Skjern arbejdes der ufortrødent videre, og et udvalg blev nedsat og afholdt møde om sagen, som Herning Folkeblad omtalte onsdag den 23. oktober 1907: "I Tirsdags afholdtes efter det nedsatte Udvalgs Indbydelse et Repræsentantskabsmøde, hvor delegerede fra Samfundene i Vestjylland var til stede. Planen blev fremlagt og drøftet. Forsamlingen gav enstemmig Planen sin Tilslutning; det er nu Meningen, at man, under Forventning af, at Indre Missions Bestyrelse vil anbefale Sagen, vil andrage Ministeriet om Lov til at oprette Seminariet, eventuelt i Forbindelse med et Forskoleseminarium. Der blev valgt en foreløbig Bestyrelse, der kom til at bestå af følgende Mænd: Sognepræst Aage Westergaard, Konsul Laursen, Ringkøbing, Gårdejer Chr. Kjær, Skjern, Lærer Jensen, Nr. Bork, Møller og Bankdirektør Jens Pedersen, Pastor S. Bach, Holmsland, karetmager Chr. Siersbæk, Skjern, Boghandler Lohse, Varde, Skjern, Skjern, Snedkermester Andreas Jensen, Skjern, Købmand Stengaard, Herning, Førstelærer Chr. Bertelsen, Sognerådsformand, Gårdejer, Bertel Mølby, Ansager, gårdejer Chr. Ager, Skjern, Gartner Th. Oldager, Skjern, Troels Christensen, Skjern.

Men arbejdet blev kort og sluttede brat. Den 5. 12. 1907 skrev Jyllands-Posten: "Det udvalg, som forleden blev nedsat til at arbejde for et indremissionsk seminarium i Skjern, har nu afsluttet sit arbejde efter at Indre Missions bestyrelsen har afslået at anbefale sagen og udtalt sig for at bygge et seminarium i Aarhus." Hermed lukkede seminarie-sagen i Skjern. I stedet fik Aarhus i 1909 sit indremissionske Kvindeseminarium, som fra 1931 også optog mænd, et fællesseminarium. Nr. Nisum beholdt sit seminarium, som var blevet rejst i 1892 som et seminarium for mænd, men blev i 1907 et fællesseminarium for kvinder og mænd. Nørre Nisum Seminarium er i dag det eneste tilbageværende lærerseminarium, der er grundlagt af Indre Mission. Herning fik senere også et seminarium, i 1960 til 1985. Indbyggertallet var i 1906 i Skjern 1.300, i Herning 5.516.

Troels Christensen også indblandet i oprettelsen af en sygeplejeforening i Skjern i 1906. Og i 1928 købte Niels Peder Dalgaard, Langagervej 39, gården "Æ Bank" i Borris Sønderland, som han delte i to, hvoraf den ene gård i 1932 solgtes til missionær Troels Christensen, som straks overdrog gården til sønnen, Johannes Christensen, som drev gården i de næste ti år.

Troels Christensen gifter sig igen

Mette Marie døde 56 år gammel den 8. september 1919 i Nygade 3, Skjern, og den 19. maj 1921 giftede Troels sig i Skjern Kirke med Johanne Lauridsen, Østergade 22, hvor hun sammen med sin mor drev et dampvaskeri. Johanne var født den 15. marts 1873 i Tim. I maj 1921 solgte han huset i Nygade til slagter Andersen, Skjern, for 22.000

kr. og det nygifte par bosatte sig i Østergade 41. Her døde Troels Christian Christensen den 3. september 1936. Johanne flyttede senere om i Håndværkerstiftelsen, Nylandsvej 31, Skjern, hvor hun døde den 12. november 1949.

Peter Ingolf Christensens liv og gerning

Lejlighed i Østergade

Peter Ingolfs morgenmad bestod af to rugbrødslemmer med skrabet smør og lidt mælk, hvorefter Troels holdt morgenandagt. To bøger blev taget frem fra hylden; den ene læste han op af, og den anden sang han efter. Derefter foldede han sine hænder, børnene gjorde det samme og så hen til deres far, som "lukkede sine øjne og sagde en hel del til en anden far, der var i himlen, at han skulle give os dagligt brød og arbejde," fortæller Peter Ingolf. Derefter sang Troels igen.

Ved middagsbordet indledte Troels med at synge et lille vers, og efter at sovs, kartofler og flæskestykker med løg samt en god portion grød som efterret var sat til livs, læste Troels et kort stykke i en andagtsbog og sang derefter atter et vers.

De tre vigtigste gader for familien Christensen var Ringkøbing Landevej, Østergade og Stauningvej med vejgrøfter, hvorover små træbroer førte til indgangsdørene. Der var to broer over vejgrøften fra Østergade til de familier i huset, hvor Mette Marie og Troels Christensen boede. Dengang var Østergade grusbelagt med iblandet ler. Det kunne støve fælt, når vestenvinden for hen over de fire dybe hjulspor i den øst-vestgående gade, mens det i regnvejr var en fornøjelse for børn af at lege med papirbåde i de vandfyldte hjulspor, dog indtil vejmanden kom og gravede dybe render i et forsøg på at lede vandet tværs over vejen til vejgrøften. Men den stigende trafik med store fragtbiler, der kørte mellem Skjern, Astrup og Videbæk, var hårde ved landevejene med huller, som gjorde hjulsporene endnu dybere.

Flytter til Nygade

Men der skulle kun gå få år, inden familien flyttede fra Østergade og om i Nygade. Troels Christensen havde i 1892 købt et stykke jord, Nygade 3, af Jens Madsen i Engsig. Her byggede han et hus med værksted og lejlighed, som de i 1893 flyttede ind i. På loftet var der indrettet værelser til svend og lærling.

Værkstedet var indrettet med en høvlebænk langs vinduet og en limovn til at varme træ i. På væggen hang en kasse med forskelligt værktøj, og på hylden over de små vinduer stod rækker af forskellige høvle og en fukssvans. Ned fra bjælken hang der i et stykke ståltråd en petroleumslampe, som i de mørke vinterdage spredte en smule lys i værkstedet. Noget af det bedste for Peter Ingolf var at lege ude på marken og i faderens lille værksted, når hans far arbejdede der. Det føltes trygt for ham at se sin far i sit arbejdstøj iført den blå bluse og de kraftige grå vadmelsbukser med lommer, hvorfra der stak tommestok og tømmerblyant op og det blå forklæde med lommer til søm. Hans fars arbejdstøj var ligesom andre tømrere og snedkere blå bluse, grå vadmelsbukser og blå forklæde, mens grovsmeden havde forklæde af skødeskind med smæk på. Værktøjet måtte børnene ikke få fingre i, men skete det, "at naturen gik over optugtelsen, [resulterede det] jo ofte i en korporlig afstraffelse." Peter Ingolf syntes godt om at se sin far håndtere høvle og save og

så frem til selv at få lov. Hans far sagde om at høvle: "De er kun i orden, når de kan fløjte!" Og det kunne de kun, "når de var skarpe og velindstillede."

Med værkstedslampen tændt blev der også om vinteren arbejdet i 11 timer på værkstedet. Det kunne derfor vare længe, inden Peter Ingolfs far stoppede arbejdet. Men straks efter fik børnene deres mælkegrød og blev puttet i seng. Med sin varme og klangfulde stemme sang hans far for børnene, hvilket glædede Peter Ingolf, som herved hurtigt lærte at synge og lære tekst og melodi. Hans far både sang og fortalte historier fra især Bibelen. Peter Ingolf fortæller i sine erindringer, at da hans far flyttede til Skjern, var pastor Otto Moe samme år blevet præst ved Skjern Kirke. Gennem ham var hans far blev vakt og sluttede sig til den stærke åndelige bevægelse, som Moe skabte. Det prægede Peter Ingolf, som fik en klar opfattelse af at skelne mellem det gode og det onde – om Gud nu kunne lide ham, hvis han gjorde dette eller hint.

I begyndelsen af 1900-tallet indrettede Troels Christensen sammen med Kristeligt Dansk Fællesforbund ejendommen i Nygade 3 til også at rumme et kristeligt herbergshjem for tilrejsende svende med soveværelser og fællesstue. Herfor modtog han tilskud fra forskellige bidragsydere, så han i månederne december-marts gratis beværtede og ydede overnatning til op mod 200 personer. Ved folketællingen i 1906 fremgår det, at hjemmet er beboet af ti mænd, bl.a. en sømand, en væver og fem blikkenslagere. Skjern Dagblad noterer, at Svendeherberget i månederne december-februar har huset og bospist 299 svende til en udgift på ca. 455 kr., som var tilvejebragt med 50 kr. ved indsamling hos private, 90 kr. fra Skjerns tre gæstgiverier, 40 kr. fra Sognerådet, 50 kr. fra Sparekassen, 20 kr. fra Kristeligt Dansk Fællesforbund. I 1908 var Svendehjemmet også "stærkt besøgt" på grund af megen arbejdsløshed, og året efter skriver Skjern Dagblad, at der med tømrer Troels Christensen som leder i de fem år, Svendehjemmet har eksisteret, har huset ydet gratis logi samt et aften- og et morgenmåltid til 1800 farende svende i månederne december-februar.

Det kan undre, at Troels Christensen havde den nødvendige plads i huset og tid til at drive Svendehjemmet samtidig med opdragelsen af sine mange børn, arbejdet som mester i tømrervirksomhed, rejseaktivitet som indremissionær med taler i missionshuse, afholdelse søndagsskole i Skjern med op til 150 børn. Peter Ingolf er i sine erindringer tavs herom, dog nævner han som dreng, at han godt kunne ønske, at forældrene blev mere hjemme frem for de mange møder i missionshuset. Men det var hans far som tømrermester, der optog Peter Ingolf.

Hans far havde som ung svend et ønske om at tage en teknisk uddannelse, men den var unødvendig, mente hans far, og derved blev det. Uddannelse til trods, så var det Peter Ingolfs erfaring, at hans far var dygtig til at løse vanskelige opgaver, og han har ofte beundret sin fars evne til at sætte sig ind i sagerne og løse komplicerede byggeprojekter trods manglende teoretisk oplæring. Desuden roste Peter Ingolf sin far for at være dygtig til hovedregning og for at være en akkurat mester. Han kunne være streng, tålte ikke sjuskeri, men han greb aldrig til lussinger. Der kunne godt være lærlinge, som var vanskelige at oplære, men et bestemt blik eller en bemærkning var som regel nok til at få lærlingene på rette spor igen. Troels var i besiddelse af uhyre kræfter og endda hurtig i vendingen, og han fik ikke så få huse bygget i Skjern by og sogn, og enkelte udenbys arbejder havde han også, f.eks. banegården i Holstebro.

Maskinsnedkerværksteder havde indfundet sig og tog noget af snedkerarbejdet fra Troels i værkstedet om vinteren. Han lod sig ikke slå ud, men fandt frem til nye ideer. En tid var der afsætning for træpumper, som han fremstillede i værkstedet, men salget af træpumper varede kun, indtil Skjerns første fælles vandværk blev opført i Grønnegade/Storegade i 1913. Dette vandværk kunne forsyne hele den indre by i Skjern. Men Troels lod sig ikke slå ud. Med sin iderigdom fandt han hele tiden på nye beskæftigelsesmuligheder.

Påklædning

Om sommeren gik Peter Ingolf uden strømper, men derimod med en lang skjorte, der nåede til knæene og ligeså et par bukser til knæene, men uden lommer, for ifølge hans far fristede lommerne til den uvane, at man begravede hænderne deri. Til hverdag brugte han træsko og om søndagen læderfodtøj, som dog var en plage, da de enten var for store eller for små, mens træskoene passede bedre i størrelse, da de hurtigere blev slidte og udskiftet med nye, og så var de billigere end læderskoene. Indenfor blev der brugt kludesko eller sivsko. Hans mors påklædning, syntes han, var flot, men en ting morede hans barneøjne. Hun iklædte sig en underlig tingest, som gik fra brysterne og ned til bagen og strammet til om ryggen med snore. Derefter blev der hængt en pude bagpå og et svært uldent skørt derover og endelig udenpå den fine kjole med mange folder, hvor der var rigeligt med plads til at lege skjul, en tournure, som var på mode i slutningen af 1800-tallet. Men når hun lavede mad, havde hun en lys kjole på og derpå forklæde med smæk.

Peter Ingolfs fars søndagstøj var sorte benklæder, der gik ned i en spids, og frakken gik halvvejs til knæene og havde en svag runding bagtil. Desuden havde han et stivet kravebryst, nedfalden flip og sort silkesløjfe samt skæg til langt ned på kraven. Om søndagen gik Troels med stiv hat og på arbejde med blød kasket. Se billedet på side 1!

Skolegang

Før Peter Ingolf begyndte sin skolegang havde han af en slægtning modtaget ABC, som han var meget optaget af og især billederne. Han begyndte sin skolegang som 7-årig en forårsdag i 1891 og gik alene den første dag, ned over markerne mod Stampebæk. En ung pige tog imod ham og førte ham ind i et meget stort værelse blandt mange andre drenge og piger til et langt bord med fast bænke. Der var enkelte billeder på væggen og en stor sort plade som tavle. Men allermest var Peter Ingolf optaget af sin griffel og tavle. Hans lærer hed Marie Dalgaard, frøken Dalgaard, kaldte de hende. Skolen var en friskole, men blev samme år købt af kommunen. Fra 10-årsalderen kom han i ældste klasse og gik her frem til konfirmationen. I disse fire år havde han lærer Edsen Johansen, som fik stor betydning for ham senere hen. Han havde lært skibstømrerhåndværket og sejlet som tømmermand, og hans levende fortælling bragte børnenes fantasi i en sådan bevægelse, at de selv en dag kunne ønske at komme ud at sejle i den store verden.

Det blev hurtigt klart for Peter Ingolf, at det var tømrer, han ville være, når han blev konfirmeret. Han ville lære at tegne og bygge huse. Han ville lære at blive lige så dygtig til tegning som Edsen-Johansen. Edsen Johansen var sønderjyde og optaget af Anden Slesvigske Krig, væggene i skoleklassen var derfor dækket med billeder fra bl.a. Dybbøl og Sankelmark, og ved katederet havde Edsen Johansen placeret en forlader med bajonet, der havde været brugt i krigen. Hans fortælling om tyskernes overfald på Slesvig vækkede hos Peter Ingolf en dyb kærlighed til Danmark, og når drengene kom hjem fra skole stod den på leg som Robinson Crusoe og Gyngehøvdingen, for de havde deres

fulde frihed til at lege, hvad de fandt på. Kun i FDF var der voksne omkring drengene. Bøger var også sparsomme, og de bøger, der fandtes, havde Peter Ingolf læst flere gange, som f.eks. John Williams bog om Sydhavsøerne.

Da han nærmede sig konfirmationsalderen tog arbejdet over, og han kørte affaldstræ fra tømmerpladserne hjem til sin mor, som hun brugte sammen med klyner i komfuret, men han tjente også en skilling ved at løbe ærinder for folk. Engang hjalp han Edsen Johansen med at transportere et tov i en trillebør de fem kilometer på en grusvej til Dejbjerg, da Dalgasstenen skulle rejses. Herfor fik han fem ører hver vej. Også ture til apoteket i Tarm blev det til – i træsko. Det brød han sig ikke om.

Lærer Edsen Johansen var en dag på besøg hos hans far for at anbefale Peter Ingolf til realskolen i Tarm. Hans far var stemt herfor, mest fordi han syntes, at drengen var for lille og spinkel til det hårde tømrerarbejde, men Peter Ingolf ville være tømrer og lære at tegne huse. Hans far gik til sidst med dertil. Siden hen har Peter Ingolf ofte været ked af, at han "trods grusvejen og træskoene" ikke fik sin realeksamen i Tarm. Men dengang fratog de lange ture i træsko til Tarm ham lysten til at gå i Tarm Realskole, han ville hellere lære tømrerfaget og at tegne. Men havde hans far råd til at sende ham i realskolen, havde han sandsynligvis fået en realeksamen.

Sommerferie

Et par gange var Peter Ingolf på sommerferie. Som 11-årig blev han en varm sommerdag sat på dagvognen til Videbæk. Turen tog tre timer. Med bylt på skulderen vandrede han derefter over store hedestrækninger frem til gården Bjerregaard i Vinding. Da han kom frem var det mørkt, og de sad og spiste surgrød. Det havde han ikke set før. Alle langede med hornskeer af samme fad med et sirupshul i midten. Da de var færdige slikkede de blot skeerne af lagde dem i skuffen i det lange spisebord.

I syvårsalderen var han med sin stedmor til Rødding Skole. Først var de med dagvognen til Videbæk med barnevognen højt til vejrs på taget. I Videbæk boede en bror til Peter Ingolfs stedmor. Da han var færdig med sit dagværk, spændte broderen sine to stude for en vogn og kørte dem ad en hullet grusvej omtrent til Timring, hvorfra de fortsatte til fods ad en dårlig hedevej. Det kneb vældig Peter Ingolfs stedmor at skubbe barnevognen ad den ujævne vej trods Peter Ingolfs energiske hjælp. Da de kom frem, sad folkene og spiste grød af fad med hver deres ske og drak til fælles bedste af ølkruset, som stod på bordet og godt med fluer i.

Rødding Biskole var et firkantet og stråtækt hus med én skolestue, desuden var der en stue med køkken, et tørvehus og en kålgård med dige omkring. I skolestuen var der sand på gulvet, og den var indrettet med lange borde med bænke i hver side. Nogle af børnene havde spidsnæsede tunge træsko på, andre kludesko. Ved tavlen og katederet stod en mægtig kakkelovn, som havde gjort bjælkeloftet mørkt af røg, men maling var der tilsyneladende ikke noget af. Peter Ingolf syntes klart, at skolen i Skjern var flottere sammenlignet med denne hedeskole. For Peter Ingolf står denne ferieoplevelse med den brune hede, de bløde linjer i bakkedragene, de lave mosedrag med blåbær og sortbær, de varme sommerdage med dufte fra de store hedeblader som uforglemmelige barndomserindringer.

Konfirmation

I vinteren 1897-98 gik Peter Ingolf til konfirmationsforberedelse i præstegården hos pastor Moe. Præstegården var en firlænget gård med stuehus mod nord, fæhus i den østlige længe, lade med de to store porte mod syd, og mod vest en bygning til får, heste og vogne. Hans far, Troels Christensen opførte senere et nyt stuehus syd for det gamle, hvorefter det gamle stuehus blev nedrevet sammen med en del af øst- og vestlængen med fri indkørsel til præstegården. Præstegården forblev præstebolig for sognepræsten, indtil menighedsrådet i 1950 købte Molly Pedersens hus på Ånumvej 4, som herefter blev præstebolig for sognepræsten.

Peter Ingolf var bekendt med præstegården i forvejen, da han var legekammerat med nogle af præstens mange børn med præstens have som en yndet legeplads. Præsten var god at høre på, men de mange salmer, som skulle læres udenad, brød Peter Ingolf sig ikke om. Engang, han var til præst, gik legen så godt i præstens have, at de helt glemte at gå om til konfirmationsstuen. Da de endelig kom, stod pastor Moe på trappen og pigerne på vej hjem, hvorefter præsten sagde, at nu kunne de også gå hjem og fortælle deres forældre, at de nu ikke blev konfirmeret. Det fortalte de dog ikke, men mødte op næste gang og var roligere end nogensinde før. Pigerne havde øvet salmevers derhjemme, for de var klar over, at de ville blive overhørt, hvad alle også blev timen igennem. Om drengene havde øvet sig, melder Peter Ingolf ikke noget om.

En dag, da de som sædvanlig skulle begynde med en morgensang, sang kun Moe og en af pigerne med. Pludselig står Moe foran Peter Ingolf og slår salmebogen ned i hovedet på ham, hvorefter han vender sig om, kaster salmebogen ned i gulvet og går hen til bordet med ryggen til. Den dag blev der kun overhøring. Bagefter skulle Peter Ingolf ind og hente salmenumrene til Edsen Johansen, som var kaldet til kordegn og for øvrigt også ledede Indre Missions sangkor, skønt han selv sluttede sig til Grundtvigsk Samfund. Pastor Moe spurgte Peter Ingolf, hvorfor han ikke sang med. Peter Ingolf svarede, som rigtigt var, at han ikke kendte melodien. Moe klappede Peter Ingolf på kinden, og glad løb Peter Ingolf hjem.

Peter Ingolf har i sine erindringer fortalt, at han dengang under konfirmationsforberedelse hos pastor Moe var blevet stødt over, at der altid skulle rives ned på anderledestænkende.

Peter Ingolf har også erindringer om engang, han var med sin far i kirke: "Jeg var med far i kirken og var meget optaget af en lille mand, der gik op og ned ad den lange midtergang og sang noget så forfærdeligt af en stor bog. Senere opdagede jeg, at det var skomager Outzen, som jeg som større dreng ofte aflagde besøg hos for at se på hans arbejde. Det er blevet mig fortalt, at han var kirkesanger, indtil Byskolen blev kommunal og førstelæreren dermed var kaldet med pligt som kirkesanger." Dengang var degnen altid i sort diplomatfrakke, hvid flip og stift kravebryst samt slips.

Peter Ingolf husker også et par episoder: Til søndagsgudstjenesten var kirken dengang som regel fyldt til sidste plads. Når et ægtepar trådte ind ad døren til kirken, gik konen med kyse over i kvindesiden, og manden med hatten i mandssiden og hængte hatten på knagerækken ved muren. Ud over Edsen Johansen medvirkede lærer Kaspersen som organist, og det kunne hænde, at de to lærere under prædikenen gik en tur ud på kirkegården, mens Moe "svang åndens sværd", for Moes prædikener var sædvanligvis

lange, men en søndag sagde præsten amen et kvarter før, han plejede, og hvor var organist og kordegn? På kirkegården. Da Moe stod der foran alteret og ventede på orgelet, som var tavst, vendte lille Moe sig om mod menigheden med salmebogen i strakt arm og begyndte med sin kraftige stemme på en af de lange salmer. Da det sidste vers næsten var sunget, kom de to ind fra kirkegården. Det fortælles, at de siden aldrig forlod tjenesten.

Kirketjeneren var Johannes Figen, og under gudstjenesten trådte han orgelbælgen. Om vinteren kunne det være koldt, når kirkegængerne glemte at lukke vestdøren, og der samtidig var en strid og kraftig vind fra vest. Så fik skråen en ekstra omgang, for nu var Johannes Figen vred. En søndag blev han så vred, at han trådte begge pedaler i bund på én gang og fór ned ad trappen og hen til døren og satte haspen på, men uheldigvis gled Johannes i sine spidsnæsede træsko, og luften gik ud af orglet. Det var ikke smukke ord, Johannes sagde bagefter. Andre gange kunne han sige til organisten bagefter: Vi spillede godt i dag!" – "Vi?" spurgte organisten. "Det var mig, der spillede."

I 1884 oprettede håndværkerne Skjern Håndværkerforening, som havde stor betydning for håndværkerstanden og satte i mange år sit præg på byens udvikling. I begyndelsen af 1890'erne oprettedes endnu en forening, Skjern Borgerforening, som i begyndelsen var en selskabelig forening, men efterhånden tog den initiativ til at opstille kandidater til Sognerådet. Indre Mission var dengang i stor fremgang og afholdt vælgermøder i missionshuset og havde i mange år et solidt flertal i Sognerådet. Det blev sagt, at Sognerådet ville have lærere, som sluttede sig til Indre Mission. Det var ofte sådan, at der blev set mindre på lærernes kvalifikationer, når bare det var troende mænd, der var villige til at deltage i Indre Missions arbejde.

Med sin far som søndagsskolelærer gik Peter Ingolf ligesom andre børn til søndagsskole hver søndag eftermiddag hos Indre Mission, andre hos Luthersk Mission eller Evangelisk Luthersk Mission, men Peter Ingolf syntes bedst om skolelærerens bibelhistorie, men denne blev kritiseret af Indre Mission, for han var grundtvigianer, og da han gik til præst hos pastor Moe, stødte det Peter Ingolf, "at der altid skulle rives ned på anderledestænkende, og kun det, der blev sagt i kirken og det missionshus, han talte i, var sande". Det skabte stærke gnidninger i en lille, men stærkt voksende stationsby.

Peter Ingolfs forældre var ofte til møde i Indre Mission, og ud over disse møder deltog de også i Unge Hjemms møder. Peter Ingolf syntes, at alt for mange aftener var optaget af møder og mente, at hjemmet havde første prioritet, det var kedeligt, når forældrene ikke var hjemme. Forlystelser var der ikke mange af dengang omkring århundredeskiftet. "Det var ikke hver sommer, der var luftgynge og karrusel, og sjældent var der et lille telt med cirkus", fortæller Peter Ingolf i sine erindringer.

Højskolehjemmet blev opført i 1898-99 med scene og sal. Her blev der opført teater fra medlemmer af den nystartede Grundtvigsk Ungdomsforening. Foreningen afholdt også bal og dans med musik fra et klaver og en violin, hvor unge og ældre morede sig godt. Borgerforeningen afholdt også fester og baller et par gange om året. Biograf blev etableret omkring 1900, men der måtte medlemmer af Indre Mission og deres børn ikke komme. Det var synd at gå i biografen, det var synd at komme på Højskolehjemmet og se teater og danse. Det var også synd at komme på Grønlunds Hotel. Troende måtte ikke mænge sig

med verdens børn, men måtte komme på Missionshotellet og i KFUM og KFUK. I de to foreninger kom mange. De havde deres egen bygning og fik stor betydning for byens ungdom. FDF blev stiftet den 26. september 1911 under ledelse af lærer Damgaard Petersen fra Hovedskolen, og han var i mange år ene om drengearbejdet. Peter Ingolf blev tidligt medlem af FDF og udnævntes på FDF's 19-års fødselsdag den 26. april 1930 til æresmedlem. Skjern FDF havde i Stauning et lejrsted med et lille blokhus, som disse år blev udvidet fra ni til 40 sovepladser, så det kunne anvendes til sommerlejr. Senere oprettedes både blå, gule og grønne spejdere og Skjern Gymnastikforening stiftedes i 1916. Der blev omkring 1900 etableret en skytteforening, som var en torn i øjet på pastor Moe, fordi de ugudelige mennesker afholdt skydeøvelser søndag formiddag frem for at komme i kirke. Skydning om søndagen var syndig.

Peter Ingolf nævner også det årlige dyrskue med gøgl og cirkus, der blev afholdt på Markedspladsen. En begivenhed, der trak mange mennesker og rakkere til den lille by. I beværtningsteltene blev der drukket svot-kaffeponse, og folk blev højstemte, som den solide politimand sædvanligvis talte til orden. Men de skabte liv i byen, hvad der var en sjældenhed. Folk gik sædvanligvis træt hjem fra arbejde og brugte aftenen på at læse avisen, som man holdt sammen med flere i nabolaget. Peter Ingolf nævner også de mange fisketure til Kirke Å, Ganer Å og Skjern Å, hvor han sammen med andre drenge fiskede aborre, ål, ålekvabber og ørreder, for der var mange fisk dengang, men som han fortæller på sine ældre dage, at de nu er "så forurenede af byens kloakker, at fisk ikke kan klare sig der og børn langt mindre bade i dem." Men om vinteren kunne man løbe på skøjter på Skjern Å helt ud til udmundingen, endda helt til Ringkøbing. Peter Ingolfs far var en ivrig jæger, og især om vinteren, hvor der kun var få mindre bygningsarbejder i gang, var han ofte på andetræk og skød ikke så få gæs og svaner, som gav mad på bordet. Peter Ingolf fortæller om en aften, han var med på jagt. En stor flok ænder fløj op, hans far løsede et skud og ned faldt syv ænder. Der var også aftener, hvor man ikke fik ænder på skudhold, men altid kunne han "glæde [sig] ved at færdes i den storslåede natur, som den udfolder sig ved Ringkøbing Fjord."

Da Peter Ingolf som 14-årig i 1898 skulle forlade skolen, glædede han sig til den store begivenhed, konfirmationen. På konfirmationsdagen den 17. april 1898 var pigerne i lange sorte kjoler og nogle med snørestøvler, der gik ca. 20 cm op ad benet, samt uldne lange sorte strømper, der blev holdt på plads med strømpebånd. Drengene havde for første gang lange benklæder med vest og jakke i blå eller sort, stivet kravebryst med stivet flip samt stivede manchetter og lange strømper med strømpebånd. Peter Ingolf havde desuden en lang hvid lærredsskjorte på, men en uldtrøje inden for skjorten fik han først, da han blev soldat, og underbenklæder kendte han heller ikke til, før han blev tømrer. Konfirmationsfesten var uden gæster til middag, men der blev serveret lidt ekstra, såsom æblekage med syltetøj og flødeskum. Om eftermiddagen aflagde naboer og venner besøg for at ønske til lykke. Gaver var der ikke mange af. Peter Ingolf fik en bog, Davids Salmer, til 35 øre, og fra Søndagsskolen fik han en bibel, men et pengebeløb var der ikke, og der var heller ingen fester konfirmanderne imellem.

Peter Ingolf måske i konfirmationstøj. Foto: Peter Ingolf Christensens arkiv

Skolen var nu et afsluttet kapitel, og en læreplads ventede forude. Dengang blev man udskrevet fra skolen straks efter konfirmationen, som regel 30. april. Ifølge Folkeskoleloven af 1814 var der af hensyn til skiftedage for tjenestefolk på landet frem til 1937 halvårslige ind- og udskrivninger henholdsvis den 1. maj og den 1. november. I forbindelse med Folkeskoleloven af 1937 ændredes ind- og udskrivning til helårlig fra den 1. april til 31. marts og i 1958 fra 1. august til 31. juli.

Tømrerlærling

Han var blevet tilbudt en læreplads i en kolonialforretning, men det var tømrerfaget, der interesserede ham og ikke at være spærret inde bag en disk. Mandag morgen efter konfirmationen begyndte han som tømrerlærling. Han blev sat i gang med at save brænde og havde inden aften hentet sig et par store vabler, og træet var han, da han lagde sig til at sove. Næste morgen skulle han igen tidligt op, kl. 05.30, og arbejde videre fra kl. 06.00 til 18.30 og derefter som lærling rydde op på værkstedet og vaskes, inden aftensmaden, som bestod af et par rugbrødsskiver, blev serveret.

Peter Ingolf var en spinkel fyr, så hans far lavede en forhøjning, så han kunne nå tilstrækkeligt højt over høvlebænken og bruge værktøjet. Som 18-årig var han udlært, og da kom væksten, hans højde røg i vejret. Peter Ingolf fortæller, at der i de fire år blev bygget mange huse og landbrugsejendomme, om sommeren med tømrerarbejde ude på byggepladserne med f.eks. at hugge bjælker til med en bredøkse efter en kridtstreg på to sider, så de var lige tykke. Peter Ingolf siger: "En sådan økse brugt fra seks morgen til syv aften (½ times frokost – en times middag og til tider en halv times kaffe) gav trætte og ømme lemmer og til at begynde med mange sår på hænder og underarme."

Om vinteren var der snedkerarbejde hjemme i værkstedet med fodlister, fejelister, karme og gerikter, og for ikke at skulle arbejde alt for længe ved olielampens skær, holdt man tidligere fyraften. Én vinteraften om ugen var der undervisning i tegning kl. 20-22 og derefter i seng. Men på de øvrige aftener besøgte lærlingene hinanden, især smedelærlingene besøgte Peter Ingolf, de holdt ikke så tidligt, og han morede sig over, hvordan de kunne svejse et par hestesko sammen og fremstille nye hestesko, eller at se på, når de lagde jernringe om nye vognhjul. Omkring ringene stablede de hedetørv, satte ild til og gjorde de tunge ringe gloende. Sammen med andre lærlinge tilbragte Peter Ingolf mange vinteraftener i de mange værkstederne, der var i byen. Det kunne være i et snedkerværksted, malerværksted, skomagerværksted, karetmagerværksted, skrædderværksted eller hos de to rebslagere. Der var lærlinge hos dem alle, og der var behageligt lunt i værkstederne, og petroleumslampen gav altid lidt lys. Peter Ingolf fortæller om en snedkermester, der havde seks lærlinge. En sådan aften kunne lærlingene godt finde på at købe rundstykker hos bageren, som først lukkede kl. 22.30. På rundstykkerne smurte de margarine og dryssede puddersukker på, derefter placere de rundstykkerne mellem to stykker træ i en skruestik for at klemme dem godt flade. De smagte godt og var til stor nydelse! Lærlingene måtte ikke ryge, før de blev svende, hvilket svendene holdt strengt øje med. Skulle det ske, faldt der hurtigt en lussing. I øvrigt måtte man slet ikke ryge i arbejdstiden.

Den sidste sommer som lærling, år 1900, var hårdt arbejde. Peter Ingolfs far havde fået akkord på broarbejde over Skjern Å's nedre løb. En dejlig sommer, men strengt arbejde fra fire om morgenen i hestevogn over Tarm og Lønborg Banke til Amholt, hvor der skulle

bygges bro over den nye kanal, og hjem klokken otte om aftenen og så i seng. Kun lørdag aften kunne han tillade sig at være oppe.

Senere i livet var han glad for, at hans far lod ham lære tømrerhåndværket og være i lære hjemme i de første fire år. Hans far mente, at Peter Ingolf også skulle lære håndværket hos andre og derudover modtage undervisning i tegning og senere få svendeprøven overstået. Som næsten udlært blev han derfor ansat som håndværker (forbundter) hos tømrermester og arkitekt Frits Jensen i Vejle og fik her tilsagn om at medvirke ved det mest interessante som at tilskære og sammenpasse de enkelte tømmerstykker for efter nummerering og transport at færdiggøre arbejdet på byggepladsen (afbinding). Om aftenen skulle han lære tegning hos Frits Jensen. Arbejdsdagen var fra kl. 06.00 til kl. 18.00 med en halv times frokostpause og halvanden times middagspause. Arbejdslønnen var den første tid på syv kroner om ugen, hvoraf de seks kroner gik til kost og logi på KFUM-pensionatet, så det var småt med lommepenge den første tid, men senere hævedes lønnen til ti kroner, som sammen med mulighed for overarbejde gjorde, at Peter Ingolf fik råd til at købe fem cigarer om søndagen til fem øre stykket. Peter Ingolf havde et dejligt år i Vejle og var heldig med at arbejde hele sommeren sammen med en, som netop havde taget konstruktøreksamen.

Til december rejste han hjem, tegneøvelserne ønskede han styrket, hvorfor han søgte til tømrermester Skodshøj i Herning, som også var arkitekt. Her arbejdede han om dagen og tegnede modeller af tagkonstruktioner og trapper om aftenen. De to år i henholdsvis Vejle og Herning var gode læreår, og med udførelsen af en skæv trappe den 27. oktober 1903 bestod han svendeprøven og fik sit svendebrev udleveret på Herning Tinghus af herredsfoged Siersted.

Haslev højskoles Håndværksafdeling

Samtidig med aflæggelse af svendeprøven søgte Peter Ingolf amtsstøtte til et vinterophold på Haslev Højskoles Håndværksafdeling. I første omgang gav amtet afslag, men nogle dage efter kom der alligevel tilsagn fra amtet, da det bevilgede beløb var tiltænkt en person, som pga. sygdom måtte melde afbud til højskolen. Den 3. november 1903 rejste Peter Ingolf til Haslev Højskole, hvor han på håndværksafdelingen lærte teori og praksis fra tidlig morgen til langt ud på aftenen. Der opstod et godt kammeratskab på holdet, og med flere fik han et venskab for livet. Udover arbejdet i tegnesalen blev Peter Ingolf meget optaget af forstander Davidsens foredrag. Han hentede mange af sine emner fra Det Gamle Testamente og evnede på en spændende måde at flette dem ind i den historiske verdensudvikling. I gymnastiksalen brugte han megen tid, ikke blot til gymnastik, men især med undervisning i kårdefægtning, som han fik stor interesse i, og som kom ham til gode, da han senere som soldat skulle lære at bruge bajonet. Målet om en konstruktøreksamen blev sat i Haslev, men først indfriet i 1912, da pengene endnu ikke rakte dertil.

Efter opholdet var Peter Ingolf heldig med at kunne få arbejde hos sin gamle mester, Frits Jensen, i Vejle med udførelser tagkonstruktioner og trapper. Her arbejdede han til efteråret 1904 og blev derefter kaldt hjem. Hans far havde ved licitation fået arbejde ved Holstebro Banegård og ville gerne have hans hjælp. Her i banegårdens hal arbejdede han vinteren over, og det blev endnu et lærerigt tømrerarbejde, som han også senere i livet fandt glæde ved at betragte.

Værnepligtig

I foråret 1905 var Peter Ingolf på session og håbede på frinummer, men han blev taget til at aftjene sin værnepligt ved livgarden og skulle stille den 10. maj 1906 på Gothersgades Kaserne. Han kom i 1. kompagnis fjerde deling, fordi han var blandt de mindste. Der var dengang mange skrivelser om de værnepligtiges forhold, som forekom ham lidet værdige for mandfolk. De 17 måneder løb hen som en sorgløs periode, han nødigt ville undvære. Peter Ingolf kaldte værnepligten "et sundt liv. Fysisk hærdende; men måske åndeligt dræbende," for som han siger i sine erindringer: "Hvis man vil tage ved lære og bruge sine øjne, så lærer man en masse. Man får en god opdragelse, selv om den kan synes lidt streng." Den 10. oktober 1907 blev han hjemsendt, men måtte dog stille til genindkaldelse under Første Verdenskrig, hvilket han fandt mere ubehageligt, fordi han skulle bort fra hustru og børn. Men han slap fra militærtjenesten "uden skavanker", som han skriver i sine erindringer.

Efter hjemsendelsen tog atter fat på håndværket. I vinteren 1908-09 kom han igen på håndværksafdelingen i Haslev under ledelse af bygmester Christensen og i vinteren efter på Odense Tekniske Skole. Sommeren 1910 tog han arbejde på akkordløn hos en mester i Helsingør, der havde nogle store projekter på hovedbanegården i København, Rungsted, Charlottenlund og Usserød. Men Peter Ingolf mente alligevel, at der var færre udgifter i Skjern, så efter endt ophold i Helsingør, drog han vestpå.

Han fortæller, at han i perioden 1898-1912 var optaget af at få så god en uddannelse som muligt og dermed skabe grundlaget for at danne et hjem. I 1914 fik Peter Ingolf arbejdet som konduktør for arkitekt Lemche ved Skjern Kirkes udvidelse, hvilket havde hans fulde interesse. Han havde i den senere tid studeret bygningskultur med bogpakker fra Aarhus Statsbibliotek med særlig fokus på gamle kirker og havde i 1913 målt Skjern Kirke op fra kirkespiret til grundstenen, uden at der var truffet færdige planer om kirkens udvidelse. I over et år var Peter Ingolf beskæftiget med at føre tilsyn med kirkens udvidelse. I 1917 supplerede han sin uddannelse med et kursus på syv uger i København sammen med et opmålingskursus. Samme år blev han af arkitekt Lemche ansat til at måle Borris Kirke op og lede det daglige arbejde med kirkens restaurering. Interessant i denne forbindelse var det, Peter Ingolf fik tilbudt tegnearbejde i København for arkitekt Lemche, men hans kone havde et godt arbejde på Byskolen, mens han selv også havde nok at bestille, så han sagde nej tak til tilbuddet. En af bestillingsopgaverne var konduktørarbejdet med Bølling Kirkes tårn, som han netop havde af arkitekt Hagerup.

Skjern Tekniske Skole

I 1913 var han på opfordring af bestyrelsen for håndværkerforeningen blevet ansat til at undervise på Teknisk Skole i tegning, hvilket blev hans store interesse i de næste sytten år. Først i et af kommuneskolens klasseværelser, senere i et tagværelse på Byskolen, der også benyttedes til fysikundervisningen. Det var uheldige forhold at arbejde under, så med Peter Ingolf som arkitekt indviede Håndværkerforeningen i 1922 Teknisk Skole i Tværgade 4. Peter Ingolf oplevede disse år som meget udviklende og lærerige. Og flere af de mange elever er siden kommet til Peter Ingolf og udtrykt deres glæde over deres aftener på skolen, og at det havde betydet meget for deres senere udvikling i det praktiske liv. Men to i Håndværkerforeningens bestyrelse modsatte sig byggeriet af Teknisk Skole, Koed Madsen, der i nogle år var kasserer og smed Lyder Andersen. De var af den opfattelse, at pengene først skulle anskaffes, men i så fald ville det vare længe, hvis det skulle ske med

foreningens egen opsparing. At tale om tombola, som foreningen før havde haft, ville flertallet af bestyrelsesmedlemmerne af religiøse grunde ikke høre tale om. Det endte med, at Koed Madsen trådte ud af bestyrelsen, hvorefter der kom skred i arbejdet for en teknisk skole. Peter Ingolf glædede sig, for penge skal bruges til byggeri af en skole for lærlingene. Det ville forbedre livsvilkårene og være med til at fremme de kulturelle værdier i byen og på egnen. Men Koed Madsens indstilling aftvang alligevel respekt, fortæller Peter Ingolf, for der skal mod til at gå sine egne veje og ikke at være afhængig af nogen. Engang aflagde Peter Ingolf et besøg hos Koed Madsen. Han var ikke-ryger, men kunne godt lide røgen fra en cigar og havde derfor fremstillet et rør, hvorpå han havde sat en gummibold i den ene ende, som sugede røgen fra en cigar i den anden ende. Herved kunne han i sin aftenlænestol nyde den behagelige cigarrøg, der bredte sig i lokalet.

Peter Ingolf Christensen valgtes som forstander for Teknisk Skole i 1913 og virkede her som en nytænkende forstander frem til 1926, f.eks. fik han indført svendeprøver, som i 1937 blev gjort obligatorisk i Danmark. Peter Ingolf var ligeledes ihærdig med at rejse Teknisk Skole i Tværgade, som han udarbejdede udførlige tegninger til. Bygningen blev rejst og indviet i 1923 til en pris af omkring 42.000 kr., hvoraf staten bevilgede 13.650 kr.

Ægteskab

Peter Ingolf havde i 1912 været forlovet i seks år med en ung lærerinde på Skjern Byskole, Anna Bothilde Andersen, som i 1905 var flyttet fra Assing til Skjern. Hun boede til leje hos møller Jens Pedersen, Jernbanegade 11, og som tjenestepige havde hun Ane Kristine Jakobsen, født 14. maj 1887 i Nisgaard i Dejbjerg Sogn. Anna Bothilde Andersen var født den 20. oktober 1883 i Gjellerup Sogn som datter af gårdmand Anders Andersen og Mette Marie Pedersen. Der var nu fra begge et ønske om "at få eget hjem og komme til at leve sammen som ægtefolk." De blev gift i Skjern Kirke på Peter Ingolfs 29-års fødselsdag, den 3. december 1912 og bosatte sig i Bredgade, men boede også en tid i Nygade og Nygårdsvej.

Mange var kommet med bemærkninger til den lange forlovelsestid. Men det var ikke noget problem for de to. Peter Ingolf havde den indstilling over for kvinder, at han gerne ville være sammen med dem og helst med den intelligente type, men "ønskede ikke at komme i kønslig forbindelse med nogen", hvilket han havde overholdt indtil ægteskabet. Han havde kammerater, som så anderledes på dette, men som Peter Ingolf siger i sine erindringer: "Jeg har konstateret, at det har optaget dem for meget til skade for deres arbejde." Peter Ingolf var af den opfattelse, at det var godt for de unge at komme sammen i festligt lag og lære at respektere og kende hinanden som ligestillede. For som Peter Ingolf siger: "For en ung mand er omgang med gode, velopdragne piger berigende og opdragende, idet han nok skal få sine mangler understreget på en god måde. Han bliver med andre ord poleret. I vort ægteskab er der fire børn, der alle er gifte og i stilling."

Deres børn er:

1. Karen Elisabeth Christensen, født den 5. november 1914 og gift i 1940 i Skjern med Lorenzo Manuel Buchwaldt Venvig, født 1907 i Buenos Aires. De bosatte sig i København.
2. Gerda Marie Christensen, født den 14. november 1916 og giftede sig med landsdommer Ib Lunøe, København. Ifølge folketællingen i 1940 bor de til leje hos barber Madsen i Vestergade 5, Skjern.

3. Estrid Margrethe Christensen, født den 27. november 1921 og giftede sig i 1948 i Skjern med programsekretær ved skoleradioen i Lyngby, Mogens Børge Kjelstrup, født 1916 i Skjern som søn af teglværksejer Niels Kjelstrup Jessen og Kirsten Marie Poller, Drejens øst for Kolding – tidligere Alkjærsg Teglværk i Dejbjerg. Mogens Kjelstrup står opført som født i Skjern trods det, at forældrene boede på Alkjærsg Teglværk.
4. Bent Ingolf Christensen, født den 25. januar 1924 og gift med Eva Rahbæk Sørensen fra Tarm. De havde en boghandel i Østergade 12, Skjern. Bent Ingolf døde den 15. august 1988

Arkitekt

Peter Ingolf, som i 1912 havde færdiggjort sin uddannelse som konstruktør, gjorde sig mange tanker om sit fremtidige virke. Fire af hans nære kammerater tog arbejde som arkitekter i København og modtog samtidig undervisning på Akademiet, hvilket også var Peter Ingolfs store ønske. Hans gamle mester i Vejle, som havde solgt sin tømrerforretning for at hellige sig arkitektarbejdet, tilbød ham arbejde på sin tegnestue. Men det blev hans far, som ansatte Peter Ingolf. Selv om samarbejdet ifølge Peter Ingolf ikke altid faldt let ud, så gik det dog godt de næste par år. I 1912 begyndte Peter Ingolf Christensen som arkitekt i Skjern og har tegnet flere bygninger i byen:

Museumsbygningen i Skjern Lystanlæg

Museumshuset i Skjern Lystanlæg blev opført i 1939. Arkitekt: Peter Ingolf Christensen. Museumsforeningen blev stiftet den 2. april 1929 og fik til huse i Teknisk Skoles lokaler, Tværvej 4, Skjern, men flyttede i efteråret 1931 med Sognerådets velvilje til nye lokaler på Byskolen med åbningshøjtidelighed den 14. oktober 1931. Foto: Elmo Flaskager, 2025.

Skjern Private Realskole

Peter Ingolf Christensen tegnede bygningen til Skjern Private Realskole, Bredgade 13, som opførtes i 1918 med tømmerhandler J. Jessen som bygmester. Overslagspris 32.632 kr. Mansardtaget bryder tagfladen, og de næsten lodrette giver en bedre udnyttelse af loftrummet. Foto: Lokalhistorisk Café. Fotograf ukendt.

Opgaven var at bygge størst muligt til laveste pris med realskolebestyrer Johs. Bjerrum som ejer. Bjerrum var født 1882 i Silkeborg og blev efter læreruddannelsen i 1905 ansat ved Esbjerg Kommunale Mellem- og Realskole, hvor han underviste, indtil han i 1918 blev realskoleleder ved Skjern Private Realskole. I juli 1942 vedtog sognerådet at købe Realskolen og oprette en kommunal Mellem- og Realskole på Byskolen med ansættelse af Johannes Bjerrum. Overtagelsen skete den 1. april 1943. Bygningen blev solgt året efter til KFUM i Skjern og blev indviet den 14. oktober 1945 som hjem for KFUM og som pensionat. Gennem en årrække i 1950-erne og 1960-erne dannede KFUM-bygningen også rammer om KFUM & K's Fritidsklub.

Den 7. november 1960 indviedes eksterntaskolen, Skjernåskolen, i bygningen, hvor forsorgschef Niels Erik Bank-Mikkelsen overdrog lederskabet til Inge og Mogens Frank. I 1965 begyndte de første 58 elever i egne nybyggede lokaler på hjørnet af Fredensgade og Store Nørgårdsvej. Her lå Skjernåskolen, indtil skolen flyttede i nye bygninger opført i 1991 ved Amagerskolen.

I 1965 købte KFUK sig ind i ejendommen, og de to foreninger slog sig sammen til Fællesforeningen KFUM & KFUK i Skjern. I 1974 besluttedes det dele salen i to og stille

lokaler til rådighed for FDF og De Grønne Pigespejdere. I 1976 overdrog KFUM & K bygningen til den selvejende institution Fritidscentret Cirklen.
Teknisk Skole, Tværgade 4, Skjern

Teknisk Skole, Tværgade 4, blev opført og indviet i 1923. De søjleagtige svage murfremspring fremhæver facadens lodrette linjer, som sammen med gesimsen giver bygningen et klassisk udtryk. Arkitekt: Peter Ingolf Christensen. Foto: Elmo Flaskager, 2025.

Teknisk Skole, Tværgade 4, blev opført og indviet i 1923. Huset er ændret til syv lejligheder som en selvejende institution under UCRS. I 1956 godkendtes en ny lærlingelov, som betød en reduktion i antallet af skoler fra 360 i hele landet til ca. 50, hvor Skjern Tekniske Skole forhandlede sig til at blive en af de bestående, og i perioden 1968 og frem til 1993 kom 11.000 m² under tag ved Ånumvej – siden er yderligere arealer

kommet under tag. Men som den første spæde start, inden byggeriet tog fart ved Ånumvej i 1968, opførtes en barak på Drosselvej.
Det Gamle Apotek, Bredgade 13A, Skjern

Det Gamle Apotek, Bredgade 13A, blev opført i 1923 og lukkede i 1975. Arkitekt: Peter Ingolf Christensen. Den 500 kvadratmeter smukke bygning fik efter to års renovering bevaringsprisen i 2014. De søjleagtige svage murfremspring fremhæver bygningens lodrette linjer, som sammen med gesimsen giver bygningen et smukt klassisk udtryk. Foto: Elmo Flaskager, 2025.

Skjern Kirkes Kapel

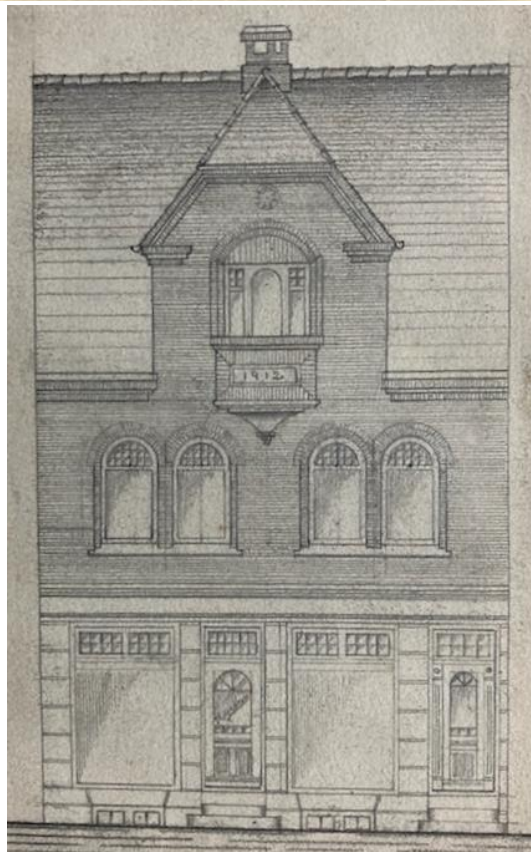

Kapellet blev opført i kirkegårdens østre afsnit i 1925. Arkitekt Peter Ingolf Christensen. Det er et teglhængt rødstenshus med blændingsprydede, kamtakke gavle i nord og syd. Porten, der sidder i syd, er anbragt i et portalfremspring. Bygningen afløste et kapel fra omkring 1900 på kirkegården øst for kirken, opført efter et ønske fra degnen. En tegning, der blev forelagt synet 1900, viste et hus på 15x10 alen (ca. 9,5x6,3 m²). Foto: Elmo Flaskager, 2025.

Indgangspartiet til kirkegården fra Fredensgade blev opført i 1955 som en port flankeret af to låger mellem murede piller. Hængslerne sidder fortsat i den store port. Arkitekt: Peter Ingolf Christensen. Foto: Elmo Flaskager, 2025.

Skjern Materialhandel

To skitsetegninger fra Peter Ingolf Christensens efterladte mappe. Billedet øverst er Jernbanegade 3-7-9-11 fra ca. 1940. Skjern Materialhandel, Jernbanegade 7, er ifølge BBR opført 1910. På den opførte bygnings facade ses elementer fra begge skitser. De store vinduer på 1. sal fra skitsen til venstre, og den nedre spids på balkonen fra skitsen til højre. Den nuværende facade har ændret udtryk i forhold til den oprindelige facade. Fotograf ukendt.

Bankbestyrer

I 1918 blev Peter Ingolf Christensen filialdirektør i Ringkøbing Banks afdeling i Skjern. Den var blevet etableret i 1903 med domicil i Bredgade 38 hos kaptajn Kiær og med Kiær som direktør frem til 1918. Bankvirksomheden udmøntede sig i, at han fik interesse for byens udvikling og valgte at afvikle noget af sit eget arbejde. På Teknisk Skole fortsatte han arbejdet som tegnelærer, men fik en lærer på Byskolen til at blive valgt som forstander og overtage arbejdet med fag- og frihåndstegning.

Det blev til mere end 30 år som bankbestyrer, og han fik i denne stilling stor betydning for sin bys udvikling, samtidig med at banken fik en god vækst fra de beskedne forhold i lokaler i Hotel Skjern, senere i den nuværende biograf og sidst i den fine bankbygning, der i 1977 måtte vige for en helt ny og moderne bank. Ingolf Christensen trak sig tilbage fra Ringkøbing Bank i 1951.

Skjern Sogneråd

På en borgerliste blev Peter Ingolf Christensen i 1929 valgt til Sognerådet, hvor han blev formand for vej- og kloakudvalget, medlem af fattigudvalget, udvalget for offentlige vandløb og private veje og udvalget for boliger og brandvæsenet. Som en konsekvens af sognerådsarbejdet måtte Peter Ingolf desværre opgive at undervise på Teknisk Skole.

Provstiudvalget

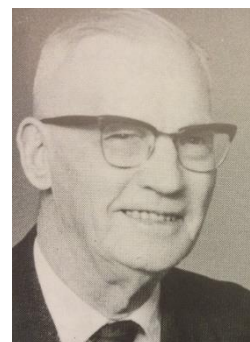
Som tidligere nævnt blev Peter Ingolf Christensen i 1915 opfordret til at føre tilsyn med ombygningen af Skjern Kirke. I bogen "Skjern Kirke 1915-1940" fortæller han om sin tilsynsopgave: "Det var en Glæde for mig, at det blev Skjern Bys Haandværkere, der fik Arbejdet ved Kirkens Udvidelse, selv om det maaske for mig personligt havde været lettere med helt fremmede Håndværkere. (...) Arbejdet gik jo dog sin støtte Gang, og kunde der end til Tider være Meningsforskelligheder, var Samarbejdet godt."

Fra 1924 og frem til 1967 var han valgt som medlem af provstiudvalget. Og den 19. januar 1926 meddelte provst Andersen, at Peter Ingolf af provstiudvalget for Bølling og Nr. Horne Herreders provsti var valgt som tilsynsførende og konsulent ved kirkesyn. Som han siger: "Jeg gled stille ud efter 43 års arbejde ved de gamle kirker. Jeg har lært meget ved dette arbejde."

Anna Bothilde og Peter Ingolf Christensen har boet:

- Nygårdsvej 2, Skjern
- Bredgade 38, Skjern – Ringkøbing Bank
- Præstegårdsvej 4, Skjern
- Nylandsvej 31 A, Skjern, Håndværkerstiftelsen
- Klokkebjerg Klostervej 27, Skjern, den 25. oktober 1970

Peter Ingolf Christensen 1883-1977. Privat arkiv.

Anna Bothilde Andersen blev født den 20. oktober 1883 i Gjellerup Sogn og døde 83 år gammel den 20. april 1967 på amtssygehuset i Tarm og begravet på Skjern Kirkegård. Peter Ingolf Christensen blev født den 3. december 1883 i Herning og døde 93 år gammel den 18. marts 1977 på plejehjemmet Klokkebjerg og begravet på Skjern Kirkegård.

Nekrolog

Skjern Dagblad skrev i en nekrolog, at Ingolf Christensen døde mæt af dage efter et særdeles indholdsrigt liv og var i flere henseender en af byens igangsættere. Han interesserede sig for lokalhistorie og skrev artikler i Skjern Årbogen. Provstilsynet hvert fjerde år i provstiets mange kirker og præstegårde havde hans særlige interesse. Igennem de 28 år kendte han besked til de enkelte bygningers specielle detaljer.

Peter Ingolf Christensen var fortrolig med at tegne, og bygninger var hans foretrukne motiver, detaljeret med akkurate gengivelser. Han underviste i tegning på Teknisk Skole og deltog i stiftelsen af Den Musikalske Forening og var kasserer i mange år. Han var medlem af Sognerådet og i 18 år en aktiv og interesseret kredsfører for FDF i Skjern.

Dagbladet skriver videre, at Peter Ingolf Christensen "var et spændende menneske at møde, elskværdig, vidende og hyggelig at snakke med. Han var en rank personlighed, og han lagde vægt på at holde sig i form – langt op i årene tog han sin daglige morgentur til fods til Dejbjerg Plantage og tilbage igen."

Frihåndstegninger

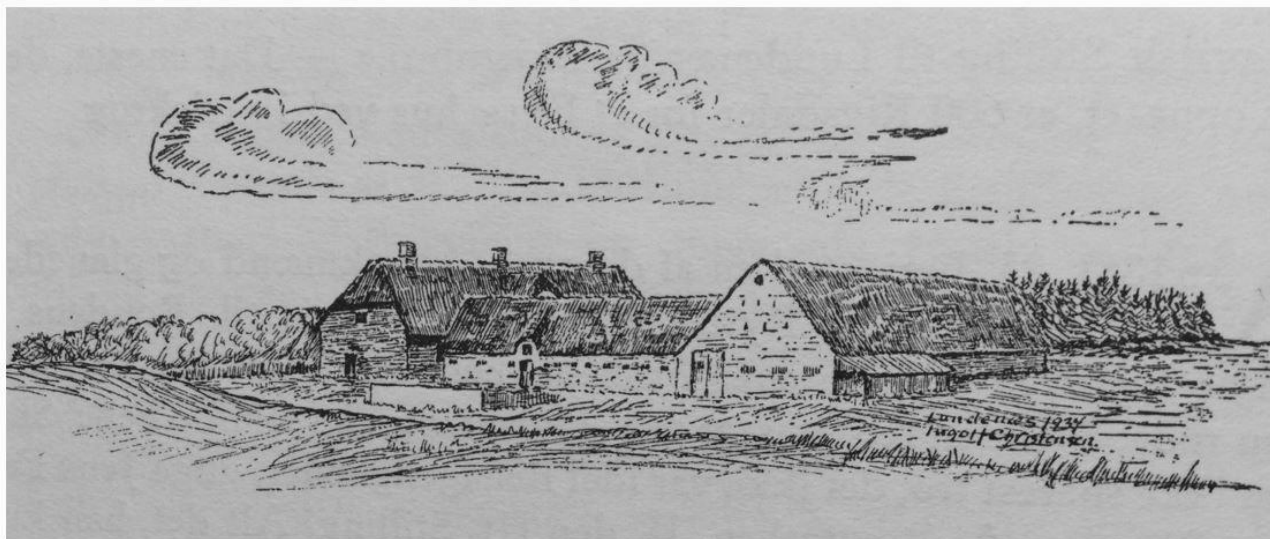
Peter Ingolf udførte mange frihåndstegninger. Nedenstående tegninger er et udvalg.

Albæk Møllegård

Albæk Møllegård, tegnet af Peter Ingolf Christensen i 1950. Albæk Møllegård har muligvis rødder tilbage til middelalderen i 1200-tallet og har leveret energi frem til 1882. Strømmen i Kjelstrup Å blev efterhånden mindre, og mølledammen hævedes med lag på lag af dynd. I årene 1856 til 1863 foretoges store omforandringer, hvor vinden tog over og afløste egetræsvandhjulet med en vindmølle og i 1872 med en hollandsk vindmølle, hvor kun hatten drejer op mod vinden. I 1882 flyttede møller Peder Christensen Jensen og hans søn, Jens Pedersen, vindmøllen til torvet i Skjern, og i 1893 blev den gamle vandmølle fjernet.

Lundenæs

Hvor Middelaldervejen og Drivvejen ned gennem Vestjylland til Slesvig skar de vandrige åløb, lå de kongelige borge Lundenæs Slot, Vardehus Slot og Riberhus Slot som strategiske vagtposter. De skulle befæste kongens magt i det fjerne Vestjylland. I dag er der kun tomter eller borgbanker tilbage.

Efter en altødelæggende brand i år 1621 flyttede Lundenæs Slot op til Ånumvej, og ifm. enevælden blev Lundenæs Slot nedgraderet fra slot til herregård og overgik til privat eje. Da Niels Holt Sørensen overtog Lundenæs i 1956 udskiftede han avlsbygningerne med moderne bygninger. Kun hovedbygningen fik lov at forblive uændret. Den gamle firelængede herregård Lundenæs tegnede Peter Ingolf Christensen i 1934.

Ånum Østergård

Ånumvej 156, Ånum Østergård, Skjern. Knud og Kirsten Knudsen ejede gården fra 1883 til 1932. De havde to sønner og tre døtre. Ingen af dem blev gift – eller efterlod sig børn. – En af sønnerne, Jens Peder Knudsen, overtog gården, og de to ældste søstre blev og passede huset. Da den sidste søster døde i 1965, flyttede Jens Peder Knudsen ind til den yngste, Sørine Knudsen, som var tandtekniker og boede på Bredgade 20, Skjern. Ånum Østergård blev senere overtaget af Arne og Anne Marie Voigt. Tegnet af Peter Ingolf Christensen i 1968.

Bomhuset

Bomhuset ca. 1850 med det gamle åløb og den gamle træbro med Niels Dahls gård i baggrunden. Bomhuset blev bygget af Hans Ferslev Lybecker i 1840'erne med den hensigt at opkræve bompeng i forbindelse med passage af den nye hovedvej over Skjern Å og gennem Skjern i 1850. Desuden blev en kro bevilget på Bomhuset. Bompeng for passage af hovedlandevejen ophørte endeligt omkring 1906 – muligvis tidligere. I perioden 1846-1860 var der postekspedition i Bomhuset. (Aahvile, Vardevej 118, opført 1921). Bomhuset er tegnet efter et kort af Peter Ingolf Christensen 1971.

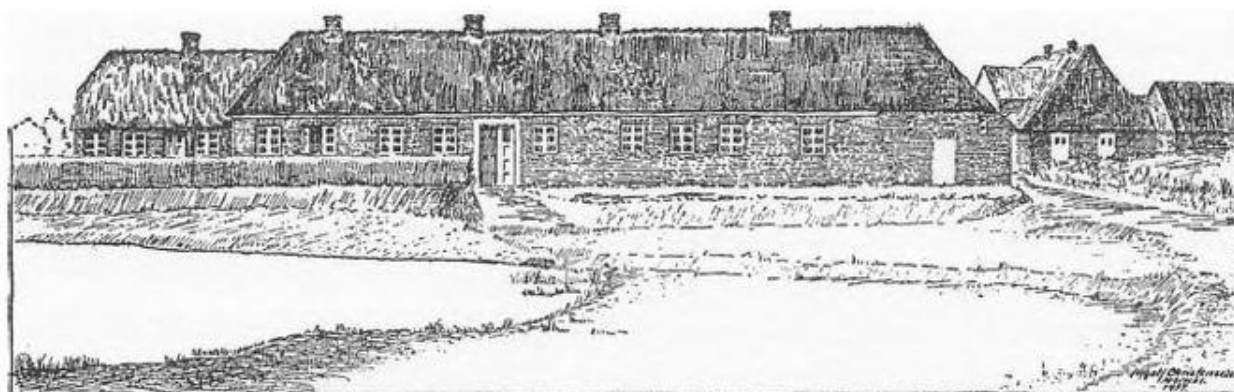
Pjalttenborg

Lerhuset Pjalttenborg lå på det vestlige hjørne af Birkvej og Petersmindevej. Pjalttenborg blev nedrevet i 1884. Tegnet fra det nordvestlige hjørne af Peter Ingolf Christensen efter et fotografi.

Pjalttenborg var lerklinet med stenpikning i forgangen og lergulv i stuerne. I en periode var Pjalttenborg bolig for kontorphersonale hos herredsfogeden. Sagfører kaptajn Kiær boede her, mens han fra 1866 og frem til 1870 var ansat som fuldmægtig hos herredsfoged Ole Lund på Dommergården. En tid boede jæger og fisker Niels Kloster i huset. I billedets baggrund ses Ting- og Arresthuset, som i 1870 var kommet i en så elendig forfatning, at amtmanden erklærede de tre celler for ubrugelige. Huset blev dog først overflødiggjort i 1884, da det nye Ting- og Arresthus var blevet bygget i stationsbyen. Cellerne i det gamle Ting- og Arresthus var placeret ved indgangen og sagfører Kiær kunne fortælle, at besøgende havde mulighed for at snakke med fangerne, når de kom ind i forstuen. En af de sidste indsatte var taterkvinden Ane Marie Grønning, som var blevet sat i forvaring her efter drabet på sin samlever Casper Hodde i 1882. Mens hun sad i arresten ved Skjern Bro tilstod hun mordet til Ludvig Mylius-Erichsens far, der var politibetjent i Ringkøbing. Ane Marie Grønning blev dømt til døden, men den 30. marts 1883 forelå den kongelige resolution, hvorefter Ane Marie Grønning blev benådet, så livsstraffen blev ændret til tugthusarbejde på livstid. Ane Marie Grønning blev overflyttet til tugthuset, bedre kendt som Kvindefængslet, på Christianshavn. Som 61-årig blev hun i 1897 løsladt. Casper Hoddes lig blev efter fire dage fundet ved foden af en høj på Dejbjerg Hede. Højen hedder i dag Casper Højes Høj.

Skjern Brogaard samt Ting- og Arresthus

Skjern Brogaard og Tinghus.

Tegnet efter fotografi fra 1860'erne

Skjernbrogaard og Tinghus efter Fotografi fra 1860'erne.

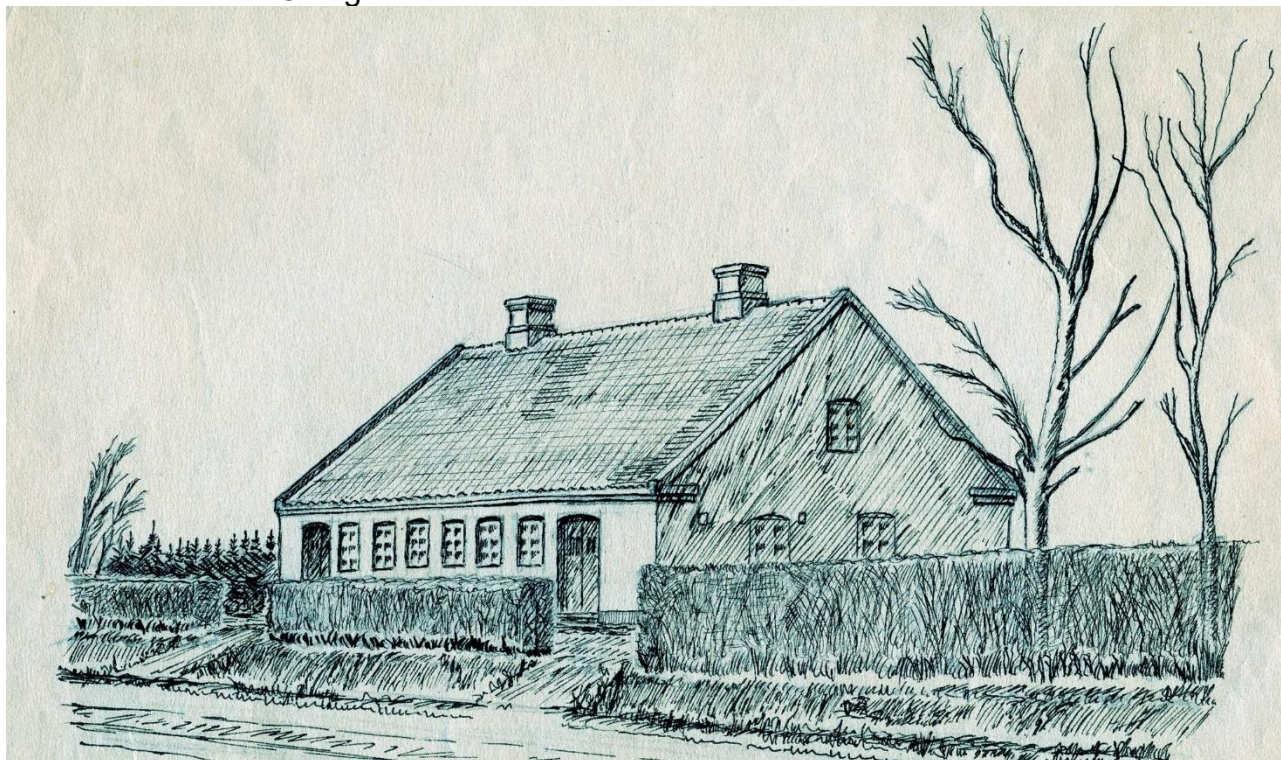
Skjern Brogaard samt Ting- og Arresthus tegnede Peter Ingolf Christensen i 1937 efter et fotografi fra 1860. Skjern Brogaard havde gæstgiveri og var toldsted for passage af Skjern Å. Skjern Brogaard blev nyopført i 1795, og i 1906 blev stuehuset nedrevet og et nyt opført. I 1975 blev Skjern Brogaard afbrændt ved en brandøvelse.

Skjern Kirke med omkringliggende bygninger

Billedet er tegnet af Peter Ingolf Christensen, 1955, efter et maleri tilhørende Th. Oldagers døtre, der dengang boede i huset til venstre. Det blev opført af Stausbjerg i 1873 og solgt til Thomas Oldager i 1888. Den stråtækte gård er den gamle købmandsgård i Kirkebyen. Huset til venstre i baggrunden er stenhugger Gustaf Jonssons hus. Han huggede kvaderstenene til Skjern Kirke i 1913 og 1914.

Thomas Pedersen Oldagers Hus

Thomas Pedersen Oldagers hus på Vardevej tegnet og forstørret efter et gammelt fotografi fra omkring 1900. Huset er opført i 1873 af landpost Stausbjerg og købt i 1888 af Oldager, der har ladet årstallet 1888 påsætte.

Kommunehus eller fattighus på Stauningvej

Kommunehuset på Stauningvej tegnet af Peter Ingolf Christensen formodentlig efter et fotografi fra 1890. Kommunehuset lå, hvor nu huset Poppelallé 5 ligger. Kommunehuset menes fjernet mellem 1906 og 1911. Kommunehusene rummede personer fra de lavere sociale lag. De var beskæftiget i landbrug, med havearbejde, i værksteder, salg af aviser på stationer, i hjemmet med vævning eller syning. Nogle var ude af stand til at arbejde. Ifm. med Socialreformen af 1933 blev mange fattiggårde og fattighuse nedlagt, men fattigforsorgen fastholdt de fattiges umyndiggørelse helt frem til 1961, hvor rettighederne blev ens for alle i Danmark.

Kommunehuset på Stauningvej

Kommunehuset var et andet ord for fattighuse. I kommunehuset på Poppelallé 5 boede omkring 1900 madam Zerakitsky, som dengang var en kendt person i byen. Hun solgte aviser til de rejsende på Skjern Jernbanestation, og da hendes mand, skomager Jørgen Zerakitsky døde den 19. september 1900, udtalte pastor Moe i sin ligprædiken, at hvis madam Zerakitsky skulle blive salig, måtte hun stoppe med at sælge disse blade. Denne "trøst" fra pastor Moe medførte en del notitser, og en lokal mand ved navn Niels Høj skrev et læserbrev i Lemvig Folkeblad den 22. september 1900, hvor han gik i rette med pastor Moe. Niels Høj skrev bl.a. at madam Zerakitsky ifølge pastor Moe "ikke kunne komme til at tilhøre Jesus eller blive salig, dersom hun ikke holdt op med at sælge blade på Skjern Station. Må det være mig tilladt at spørge dem, hr. pastor Moe, hvad arbejde man tør foretage sig uden at miste håbet og visheden om nåden hisset, og har De nogen ret til at fordømme nogen slags arbejde, når det er ærligt arbejde for at tjene til livets ophold og næring? I så fald hvor de har den ret fra? Den hellige skrift giver Dem i alt fald ingen ret dertil, og det er dog den, De altid mener at følge. De talte tillige om, at der nok skulle blive sørget for gamle Johanne Zerakitsky, så hun kunne nedlægge sin bestilling. Vil De og ligesindede sende en sum penge ud for Johanne, så hun kan leve sine sidste dage uden næringsbesvær, så er jeg sikker på at hun gerne ofrer sin bestilling, da det ikke er så behageligt for en gammel kone at skulle ud, hvordan vejret så end er."

Niels Høj, født den 9. juli 1868 i Høj i Bølling. Døde Finderupsvej 4, Skjern. Fotograf ukendt.

Poppelallé 1 nærmest. Kommunehuset Poppelallé 5 i baggrunden med de tre skorstene. Fotograf ukendt.

Madam Zerakitsky var helt afgjort en kendt person i sin tid. Da hun døde ti år senere, var der i en avisnotits en ordveksling mellem Zerakitsky og konseilspræsident I.C. Christensen. Middelfart Avis skrev den 10. juni 1910 ifm. at den firsårige avissælgerske madam Zerakitsky i lørdags var afgået ved døden, at hun "grundet sin djærve optræden [var] særdeles populær og kendt af alle, der jævnligt rejste med jernbanen, og hun kendte sit publikum og vidste som oftest, hvilken avis vedkommende havde brug for. Der går i Ringkøbing Avis talrige anekdoter og morsomme replikker, der kunne finde sted mellem hende og publikum ved kupédørene. Med I.C. Christensen var hun godt kendt også, og konversationen kunne f.eks. indledes med "Nå, Christensen, i dag må de have "Jysk Morgenblad" med; der er en ordentlig "streg" til Dem deri".

Madam Zerakitsky var gift med skomager Jørgen Zerakitsky, som var født i Aarhus og havde deltaget i Første Slesvigske Krig i 1848-1850. Han var af tysk eller polsk afstamning, mens Johanne Zerakitsky var født Lauridsen i FASTER den 14. marts 1830, men opvokset på Lundenæs Mark, hvor moderen, Eleonora Kisendahl var jordemoder.

Kommunehuse ved Skjern Kirke

Der lå tre kommunehuse i nærheden af kirken, hvoraf de to var af ler, mens det tredje var af brændt tegl og lå, hvor nu Skjerns smukke anlæg ligger med legeplads og høje træer ud til Fredensgade.

Det lille kommunehus af teglsten strakte sig øst-vest og var delt i to lejligheder med udgangsdør i syd og bagdør i nord. Huset var renholdt både udvendigt og indvendigt, pudset og hvidskuret med alt på deres rette plads og fint sand strøet på gulvet. Det fortælles, at man bedømte en kvindes skønhedssans efter, hvordan sandet var strøet på gulvet, at det var strøet jævnt uden klatter, og om bilæggerovnen var pænt pudset, om bordet og stolene var dejligt hvidskurede. Dette var tilfældet for kvinden i huset, Sine Villadsen (hendes rigtige navn var Villadsine Marie Kristensen). En middelhøj slank kvinde med blondt hår og smuk ansigtsform med fine træk og en lidt fremstående mund, dog ikke så meget, "at det forringede hendes ynde", fortæller Christian Søgaard fra Stauning, engang lokalhistoriker. Men trods hendes fornemme herkomst lå også over Sine noget tungt med et ansigtsudtryk, der ville sige, at hun havde oplevet livets modgang. Hun var vellidt af alle, og skolebørnene i den nærliggende Hovedskole tænkte aldrig på at gøre hende fortræd. Hun var født i præstegården, datter af skjernprovst Thygesens datter. Men det var gået skævt for Thygesens datter og hendes mand, og så var de endt i fattighuset. Deres eneste datter, Sine Villadsen, havde passet og trøstet dem indtil deres død, faderen indtil 1864, moderen senere. Sine lærte at sy og ernærede sig herved til glæde for enhver, der kom for få nyt tøj syet. Kom en lille purk sammen med sin mor for at prøve nyt tøj, traktered hun med gode sager, kaffe og kringle og alt, hvad huset formåede. Hun blev i huset frem til sin død som ældre ugift kvinde.

Sine Villadsen. Skjern Årbog 1949. Fotograf ukendt

Øst for kirken lå også et kommunehus med en stald i den nordlige ende, der kunne rumme et par heste til gårdmændenes heste, når der var kirkegang. I huset boede en gammel svagtseende kvinde, Figen Hus, som fik hjælp fra sønnen Johannes og hans familie, som også boede i huset. Figen Hus havde et lille udsalg af bolsjer og femøreskager, så skolebørnene her kunne gøre en handel. Det sagdes, at der var børn, som udnyttede hendes dårlige syn til at snyde hende med en falsk mønt.

Men det mest primitive af de tre huse lå øst-vest ved kirkegårdens syddige langs Borrisvej. I dette hus boede en primitiv blikkenslager Hans Frandsen i den vestlige del og Thyge Marup i den østlige. Hans Frandsen fik jævnligt besøg af taterne, der kunne sidde der på bænken langs væggen og blive noget så højrøstede i tale og latter under indtagelse af kaffepunche, mens konerne på det hullede lergulv syslede med børnene. Thyge Marup i den anden del af huset var vistnok født på Marupgård eller i Jeppe Hansens gård. En tid havde han boet på Herningegnen, hvor han lærte at strikke på maskine, men havnede så sammen med sin kone i et kommunehus. Han gik omkring i byen og solgte rødspætter.

Kommunehuse ved Klostervej

Kommunehuset med navnet "Snorom" lå på hjørnet af Åvangen og Klostervej, hvor senere Jacobi Nielsens Hus blev opført. Det var et primitivt hus med lervægge og stråtag. Her boede to familier. Gårdmandssøn fra Stauning Christen Piig kaldet "Lille Kræ Pik" sammen med konen, Johanne, i den sydlige ende, men i herredsfoged Jansens tid boede murer Just Vraa i Snorom. Jansen, der var herredsfoged fra 1842 til 1852, var en stridbar herre, som hurtigt kom i konflikt med de lokale bønder, der på dette tidspunkt begyndte at forsamles til gudelige møder rundt omkring på gårdene, men det er en anden historie. Just Vraa arbejdede jævnligt hos herredsfogeden. Engang var han hos herredsfogeden i høbjergningstiden, og høet duftede så dejligt. Fru Jansen sagde til Just: "Det hø lugter så godt, at bønderne kunne spise det". "Ja, værsgod at tage af det", svarede Just. Nu var Just noget drikfældigt og havde vanskeligt ved at klare sig selv. Konen rådede ham til at bede om hjælp hos Sogneforstanderskabet. Da han kom tilbage, spurgte hun: "Nå, hvordan gik det så?" "Ja," svarede Just, "de stak brændevinen op til min næse, men de skulle hellere have stukket den op til min mund, her ville jeg hellere have den".

Der lå også et kommunehus ved en lille sti mellem Klostervej og Kongevej. Huset kaldtes "Isses Hus", idet en person ved navn Louise Sørensen boede i huset. Huset blev fjernet i foråret 1969 ved en brandøvelse. Foto: Kristian Farsø, Skjern.

Jens Sørensens gård i Øster Skjern

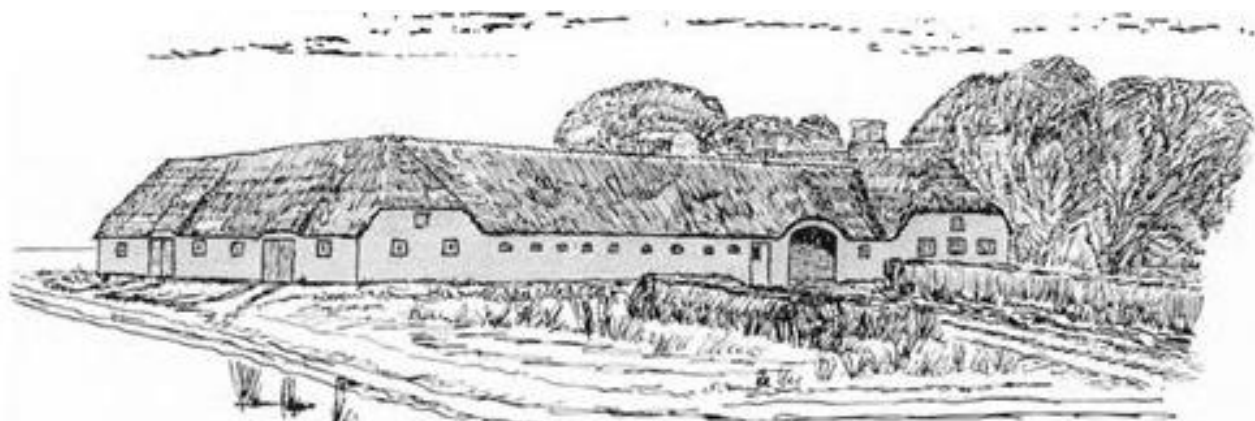

Jens Sørensens gård i Øster Skjern tegnet af Peter Ingolf Christensen i 1934. Gården kan føres tilbage til 1787, men ifm. en boligudstyknings, Åbrinken, blev bygningerne nedrevet og genopført på Bundsbæk Møllegård. Den 20. oktober 1977 skriver Dagbladet: "På Bundsbæk Mølle har der været holdt rejsegilde på genopførelsen af Jens Sørensens gamle gård fra Øster Skjern Birk, som er flyttet til Bundsbæk."

Rejsegilde på Bundsbæk Møllegård. Fotograf ukendt.

Skjern Gamle Præstegård

Skjern Gamle Præstegård i 1880'erne tegnet efter kort af Peter Ingolf Christensen.

"Skjern Præstegård lå engang ensomt i et åbent landskab vest for kirken, forbundet med denne med en nu nedlagt sti. Præstegården var med sine høje træer synlig vidt omkring. (...) I Vestjylland var det tidligere almindeligt, at kun præstegårdene havde prydhaver. Haver fandtes ellers kun ved herregårdene. Efterhånden blev der anlagt haver til pynt og fornøjelse i stationsbyen Skjern. Det fortælles, at byens første købmand, C.F. Hansen, havde byens første æbletræ i sin have. En af stationsbyens andre haver var Grønlunds Have, der lå ved Kirkeå, vest for Bredgade. I dag ligger villaerne på Åvangen i dette område. Sideløbende med haver til adspredelse blev der selvfølgelig hele tiden avlet grønsager i nyttehaver, og mange købte efterhånden grunde for at dyrke kartofler og grønsager. Traditionen lever stadig videre i kolonihaverne langs jernbanen syd for Fredskoven i Skjern." I 1950 købte menighedsrådet Molly Pedersens hus på Ånumvej 4, som herefter blev sognepræstens bolig. Kilde: Ringkøbing Fjord Museer.

Outzens Hus

Outzens Hus med skomagerværksted bygget 1852 var et lille stråtækt hus, som lå, hvor Centret er i dag. Det var anlagt ved den nye landevej gennem Skjern med vid udsigt i alle retninger. Tegnet af Peter Ingolf Christensen.

Bredgade 48, 50, 52, 54 og 58

Bredgade i Skjern regnet fra det nærmeste: nr. 48, 50, 52, 54, 58, som den så ud mellem 1896-1898. Tegnet af Peter Ingolf Christensen, 1967, evt. efter hukommelsen.

Bredgade 48

I 1897 var Bredgade 48 ejet af bager, Christian Grønlund, som i 1883 var blevet gift med Karen Pedersen fra Albæk Mølle, søster til møller og bankdirektør, Jens Petersen. Ejendommen købte han i 1884 og fik Indenrigsministeriets tilladelse til også at drive "værtshushold", dog med den klausul, at der ikke måtte servere brændevin. I ejendommen var der en sal, hvor der blev afholdt arrangementer. Christian Grønlund afhændede senere bygningen til Skjern Højskoleforening og købte i stedet Bredgade 36, som tidligere havde huset Landbohjemmet og måske også "Gæstgiveriet Sønderjylland". Her opførte Christian Grønlund et toetagers hotel, som han åbnede i oktober 1899. Indtil Grønlunds Hotel måtte vige pladsen for Nordea i 1975, var hotellet kendt i lystfiskerkredse over hele landet og et yndet sted for jazz arrangeret af Skjern Jazzklub.

Bredgade 50

Købmand Chr. Gade Hansen overtog bygningen i 1887 og drev købmandsforretning indtil 1918, hvor Bredgade 50 blev overtaget og drevet som Skjern og Omegns Brugsforening.

Bredgade 52

Bygningen med de to etager var den første ejendom i Bredgade, som fik en ekstra etage på, hvilket skete, da urmager Ormstrup i 1896 overtog Bredgade 52. Ormstrup drev urmagerforretning i Bredgade 52 helt indtil 1919, hvor familien flyttede til København.

Bredgade 54 ("Mr. Thomsen")

Bygningen var dengang uden det karakteristiske tårn, som først kom til omkring 1900. Fra 1887 drev Stendevad manufakturhandel fra Bredgade 54. Stendevad var i 1884 flyttet Skjern fra Kolding og blev bestyrer af den manufakturforretning, som Christian Nielsen, Tarm, ejede. Stendevad bestyrede forretningen indtil ca. 1922, hvorefter han flyttede til Skanderborg og tog ophold hos sin eneste datter. Selvom bygningen blev opført af Christian Nielsen kaldtes den Stendevads. I 1929 solgte arvingerne efter Chr. Nielsen Bredgade 54 til Johan Nielsen, Knud Thorkild Nielsens far.

Bredgade 58

Den fjerneste bygning er kørestalden til Skjern Kro. Omkring 1897 var Skjern Kro drevet af Jens Jensen, kaldet Finderup. Han døde i 1898, hvorefter hans enke, Kristine Jensen, solgte kroen og byggede Finderupsminde, Finderupsvej 7. Herefter forpagtede Kristine Jensen lokaler på jernbanestation, hvorfra hun gennem mange år drev restauration.

Mikkel Vrås gård

Mikkel Vrås gård, Svinget. I dag Bækkevangen 24, Skjern. Tegnet af Peter Ingolf Christensen i 1933, måske efter et billede. På et luftfotografi fra 1928-32 er gården fjernet og en ny bygget. Foran det nye stuehus gik et jernbanespor hen til slagteriet. Mikkel Vrå hed Mikkel Jensen Mikkelsen, født i Vrå og døde i 1923 i Bredgade 130. Han arbejdede som svineopkøber, samtidig med at han drev et lille landbrug.

Ganer Møllegård

Ganer Møllegård 1965, tegnet af Peter Ingolf Christensen. Ganer vandmølle med en historie, der kan føres tilbage til ca. år 1500. I 1920'erne opstilledes en turbine, der drev en vekselstrømsgenerator, som leverede strøm til elektricitetsforeninger omkring, f.eks. til Bølling, hvor 41 ejendomme kunne tænde "det hvide lys" den 23. december 1924.

Til Ganer Møller var der engang knyttet vendingen "Hjortens flugt - fra Ganer Mølle". Der var tale om en historie hæftet på Jens Hjort Christensen, Bredgade 89. Han havde planer om at opføre en kartoffelmelsfabrik og en lyngmelsfabrik ved Ganer Mølle. Arbejdet førte aldrig til nogen succes. Derfra opstod vendingen: "Hjortens flugt - fra Ganer Mølle". Kartoffelmelsfabrikker har vi flere i Jylland, men en lyngmelsfabrik har man haft i Karup: Efter tørring af lyngplanten fraskiltes og findeltes blomster og blade, som derefter blev malet og blandet i rugmel. Det færdige produkt blev under 1. Verdenskrig eksporteret til det krigsførende Tyskland, hvor store dele af befolkningen sultede.

Hans Elkær Husteds ejendom

Postkontrahent Hans Elkær Husteds ejendom, Vrå, Holstebrovej 40, Skjern. Som postkontrahent påtog Hans Elkjær sig med egne heste at befordre posten fra Skjern til Stauning, hvor han afleverede posten til de respektive landpostbude. Hans Elkjær solgte gården i 1915. Gården var et af de sidste kommunehuse – sammen med et langt hus, som lå umiddelbart bag ved Fjerkræslagteriet. Gården blev fjernet omkring 1921, hvorefter nuværende hus blev opført. Hans Elkjær flyttede til Finderupsvej 20, hvor der også var plads til hestene og Skjerns nyoprettede Falck-station. Tegnet af Peter Ingolf Christensen i 1948 efter et gammelt fotografi og på foranledning af brandchef og biografdirektør Anders Elkjær Husted, far til senere biografdirektør Werner Husted.

Skjern Biografteater

Bredgade 46-48, Skjern, engang Skjern Biografteater, bygget af træ, åbnede den 5. maj 1907 af hotelejer Christian Grønlund. I 1920 bygges en større biograf, Palæ Biografen, Bredgade 42. Biografen åbnede den 12. januar 1920. Bager Anders Elkær Husted købte biografen i april 1926, og moderniserede biografen i 1941 med nyt apparatur og en udvidelse til 280 gæster. Fra 1933 bliver Husted tillige chef for Falcks Redningskorps, i Skjern. I juli 1954 døde Anders Elkjær Husted, og sønnen Werner Elkjær Husted overtog biografen, som han i efteråret 1963 moderniserede med nyt fremvisningsapparatur samt en udvidelse af biografsalen til 402 gæster og et bredere lærred. Den moderniserede biograf åbner i januar 1964 med en salg på 120.000 billetter inden året er omme. I de næste år installeres nyt apparatur, f.eks. i 1967 i et fuldautomatisk anlæg, som styrer film, lyd og fortæppe, i 1977 indkøbes nye stole med plads til 337 gæster og i 1981 en 16 mm Bauer-maskine. Biografen har under Werner Hustedes ledelse til enhver tid været en moderne og indbydende biograf, for som Werner Husted sagde engang: "Jeg har altid sat en ære i at følge med tiden". Skjern Kommune viste interesse i at bygge en scene til "Skjern Byteater", og den 1. januar 1987 solgte Rita og Werner Husted bygningen til kommunen med en aftale om at fortsætte driften. Men den 12. januar 1992 lukker med biografen fem år efter lukker biografen med to gratis "Far til fire"-forestillinger. Et indkøbscenter med navnet Mølletorvscenter opføres. Som kompensation indrettes en mindre biograf i centret, som lukker efter nogle år.

Letagervej 9, Leding, Dejbjerg

Letagervej 9, Leding, Dejbjerg. Dejbjergbogen kalder ejendommen et smørhul. Fint sat i stand, skriver P. Ingolf i 1962. For mange år siden blev der bygget et hus. En tid boede slagter Bennedsen fra Søndergade i huset. Tegnet af Peter Ingolf Christensen i 1962

Anne Lyager Jensens (1914-2003) gård på Vester Marupvej 8, Dejbjerg

Kirstine Lyager Jensen (1906-1992) og Anne Lyager Jensens (1914-2003) gård på Vester Marupvej 8, Dejbjerg, 1961. Stuehuset er bygget i 1860 og ombygget i 2011. Øvrige bygninger er i dag fjernet. Gården solgtes senere til Poul Bloch. Gården er tegnet af Peter Ingolf Christensen den 30. juni 1961.

Bjørnemosen, den sidste rakkerfamilie

*Den sidste af rakkerfamilien
Kvembjergs beboelse i Bjørne-
mose i nærheden af Kongsholm
Bæk og Bundsbæk Mølle.*

*Den 26. september 1929 valgte Peter
Ingolf Christensen sammen med
forstassistent Bloch, Jens Rabjerg i
Ganer, hvis far i sin tid købte
rakkerkullen til nedrivning,
forsøgsleder Klitgaard, Borris, lærer
Aksel Knudsen, Realskolen, at tage
på besøg hos Niels Kvembjerg og
Met Mus i deres hus i bjørnemosen.
Huset er tegnet af Peter Ingolf
Christensen. Skjern Årbog 1979.*

Bjørnemosehuset i Dejbjerg sogn.

Peter Ingolf skildrer besøget og Bjørnemosehuset således:

"Niels fortalte, at det var bygget i 1864, og tømmeret var fra Lem gamle præstegård, og derfor var det også »grov gue timmer«, sagde Niels og bankede på bjælken med sin pibespids. Der var så lavt til loftet, at vi ikke kunne stå oprejst mellem bjælkerne, tageskægget nåede mig til skuldrene, og jeg kunne stå og kigge ind på loftet gennem gavllugen. Beboerne kunne nemt færdes oprejst derinde i rummene. Der var murstensgulv overalt i de stuer eller rum, de brugte. Der var en fåresti og et rum til brændsel og til lidt foder til fårene, og der var rent og pænt overalt. I opholdsstuen, der tillige var soverum, var der meget lidt bohæve. En stor dobbeltseng, en chaiselong, et meget lille bord ved vinduet med en petroleumshængelampe over bordet og så tre stole. En gammel klokke (ur) og et par olietryksbilleder, det var alt. I køkkenet, der var aflangt, fandtes et dårligt komfur og et tarveligt bord. Det var i det hele fattigt, men rent. Huset, hvoraf jeg har en tegning, lå med forsiden mod syd, så de havde sol i deres stuer, og derudenfor var en kålgård indhegnet af et dige, hvor de avlede kartofler og andre grøntsager; desuden var der nogle forblæste stikkelsbærbuske."

Frederik Olsens gård

Nørre Vognbjergvej 3, Frederik Olsens gård. Ved en gammel vej og sogneskellet Dejbjerg-Skjern. Tegnet af Peter Ingolf Christensen, 1961.

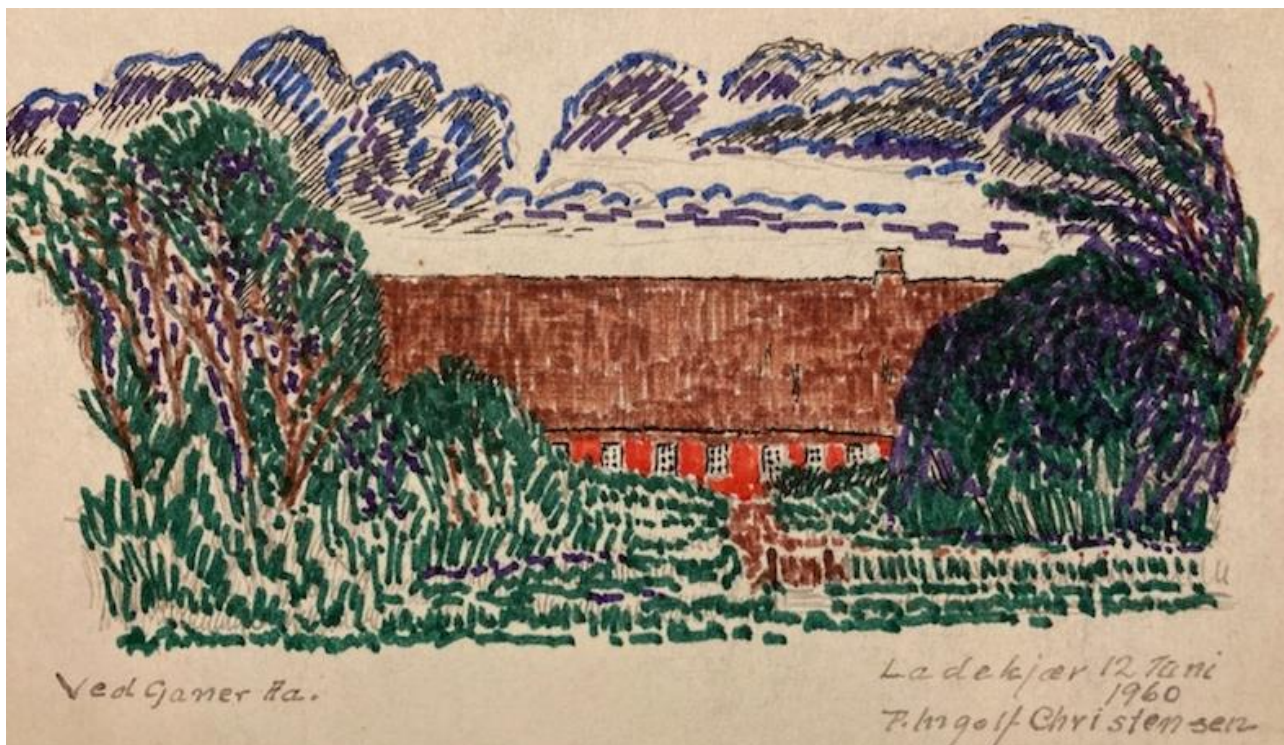
Ifølge Dejbjergbogen kom Frederik Olesen fra Vejleegnen og hans kone, Kirstine Hansen fra Randbøl. Frederik Olesen levede fra 1874 til 1946 og var vejmand i Dejbjerg, samtidig med at han drev det lille landbrug. Derefter overtog og drev datteren og svigersønnen, Elna og Marius Eriksen, gården.

Æ Kloster, Skjern

Ganeråparken 23, Æ Kloster, Skjern, ligger dag sydligst med udsigt ud over engene. Dengang i 1934 var gården ejet af Hans og Sine Kristensen. Det stuehus, som står i dag, er ikke det samme som tegningen. Peter Ingolf Christensen tegnede i 1934.

Ladekjær, Lønborgvej 2, Skjern

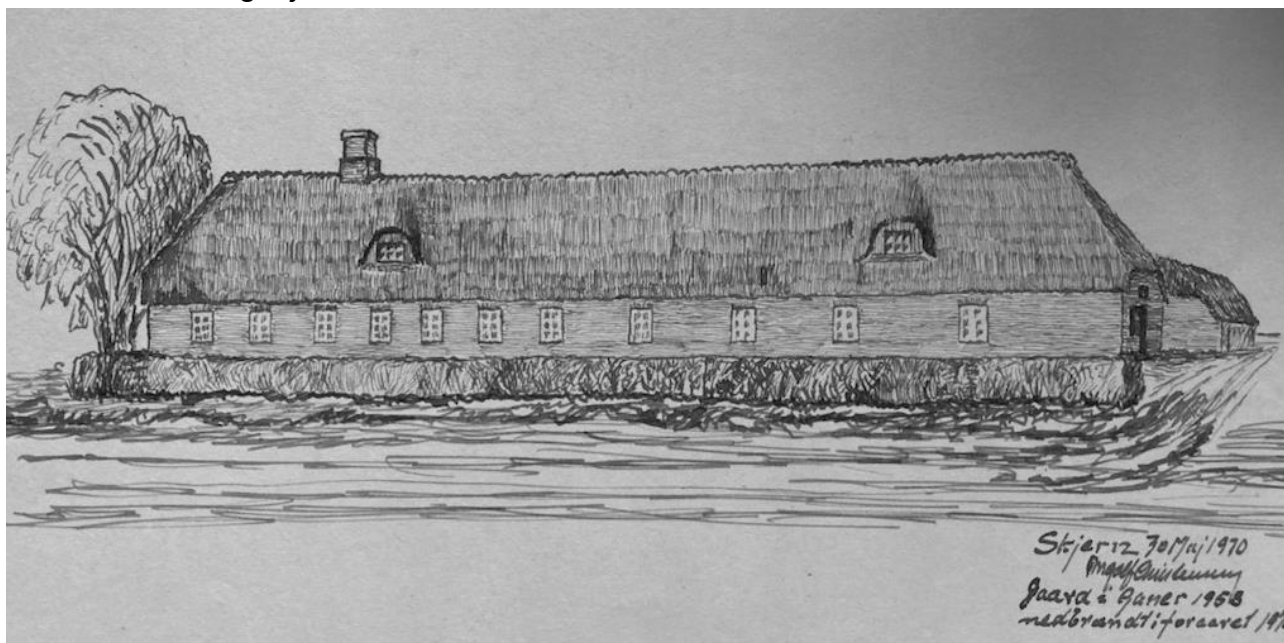
Ladekjær ved Ganer Å, Lønborgvej 2, Skjern, var i 1960 ejet af Karen og Hans N. Hansen. Tegnet af Peter Ingolf Christensen, 1960.

Mikkel Nielsens gård, Stauningvej 9, Ganer, Skjern

Gården er tegnet af Peter Ingolf Christensen efter et fotografi. Frem til 1933 var gården ejet af naboen, Niels Mortensen, Overgård, Ganer, Stauningvej 12. Gården solgtes i 1933 til Peder Ganer, som fra 1903 til 1908 drev købmandsbutik i Skjern, dernæst gården Skydstoft i Dejbjerg og en maskinhandel i Jernbanegade, indtil han i 1933 overtog gården. Bygninger blev nedrevet og de nuværende opført. Tre år senere forpagtedes gården af sønnen, Martin Ganer. Peter Ganer flyttede til Vestergade 30, hvor han døde i 1951.

Gården, Stauningvej mellem 14A i Ganer

Gården, Stauningvej 14A i Ganer, tegnede Peter Ingolf Christensen i 1970 efter et billede fra 1958. Dengang var gården ejet af Niels Mortensen, som havde overtaget den i 1952 efter forældrene, Kirsten og Chr. Mortensen. I begyndelsen af 1960'erne solgte Niels Mortensen gården og virkede herefter som missionær. Mortensen-familien havde rod i Hemmet, hvor syv søskende ca. 1890 slog sig ned i Skjern-området. Flere satte sig spor, f.eks. Niels Chr. Mortensen, Smedegaard. Gården nedbrændte i 1970 og fjernet.

Strædegård, Sønderby, Stauning

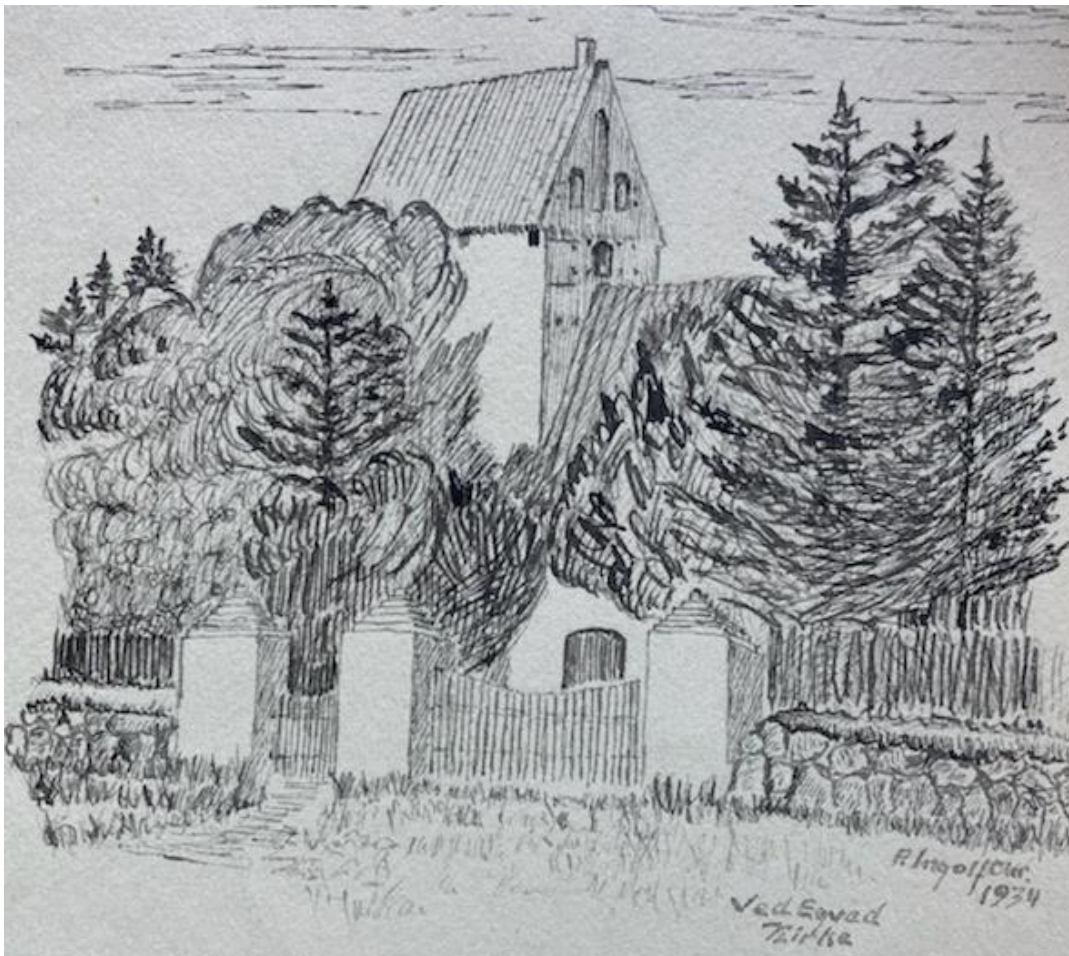
Laurids Bør, Strædegård, Sønderby, Stauning. Bygningerne er for længst udskiftet med nye. De sidste ejere af Laurids Børs gård var tre ugifte søskende med Laurids Bør, som var 17 år ældre end Anton Bør, der som den længstlevende døde i 1985. Besøgende fandt altid Anton i stuen for bordenden på den faste bænk langs vinduet mod syd og fortalte historier. Tegnet af Peter Ingolf Christensen, 1962.

Købmandsgården, Kirkebyvej i Stauning

Hahne Kristensens gård, også kaldet Købmandsgården, Kirkebyvej i Stauning. Tegnet af Peter Ingolf Christensen, 1964.

Egvad Kirke

Peter Ingolf tegnede Egvad Kirke i 1934. Den romanske kirke er indviet til Skt. Laurentius.

Epilog

Peter Ingolf Christensen døde i 1977, og selvom jeg var flyttet fra Haslev på Sjælland til Skjern allerede i 1971, har jeg aldrig kendt eller mødt ham. Derimod har jeg mødt navnet Peter Ingolf Christensen gentagne gange i forbindelse med min stigende interesse for lokalhistorie. Jeg vil nævnte to områder, hvor jeg er stødt på ham. Da jeg skrev historien om stenhugger Gustaf Jonssons arbejde ifm. Skjern Kirkes udvidelse i 1915 mødte jeg Peter Ingolf Christensens navn både som tilsynsførende med kirkens udvidelse og med et par detaljerede tegninger. Jeg mødte også hans navn ifm. Skjern Tekniske Skole. I dag ser vi betydningen af begge dele.

Tilsynsførende

Som tilsynsførende og samarbejdet med kirkens arkitekt havde Peter Ingolf Christensen afgørende indflydelse på Skjern Kirkes udvidelse med de tre tilbygninger i 1915. Man fornemmer, at det var vigtigt for Peter Ingolf Christensen, at kirken skulle bevare middelalderens romanske karakter med tilhugne granitsten, når han i bogen "Skjern Kirke 1915-1940" skriver: "Den Tanke, at lade Sognet sørge for Sten og Byen bekoste Tilhugning, gjorde, at det ikke blev en ny lap på en gammel klædning, som andre kirkers tilbygning af mursten og med hvidkalkede murflader." Det var også vigtigt, at det var stenhugger Gustaf Jonsson, som skulle ansættes til udføre arbejdet, idet han havde vist sine kvaliteter som stenhugger, da han i 1890'erne tilhuggede de fire sydvendte buede vinduer i kirken. Peter Ingolf Christensen var synligt tilfreds med resultatet, når han i bogen slutter med at "prente en minderune for Håndværksarbejdet ved Skjern Kirke i 1915 og dets udøvere, (...) at hver enkelt efter Evne og Vilje gjorde sit til, at Skjern Kirke i Dag staar som en af de smukkeste romanske Landsbykirker her på Vestkysten."

Hertil skal tilføjes, at det måske også skyldes påvirkning fra Peter Ingolf Christensen og hans sans for kirkehistorie, at de to københavnske stenhuggere skabte et tympanon over henholdsvis syd- og østdøren og i relief huggede de kristne symboler som et kors flankeret af alfa og omega samt et anker flankeret af to fisk.

Skjern Kirke markerer sig i dag smukt i Skjerns bybillede, og granitkvaderstenenes rene linjer og fine farvespil fremhæver netop den middelalderlige kirkearkitektur.

Skjern Tekniske Skole

Peter Ingolf Christensen deltog med ihærdighed i et udvalgsarbejde mhp. at opføre en bygning til tekniske skole. Hidtil havde undervisningen fundet sted i klasseværelser eller et tagværelse på Byskolen. Det var ikke de bedste forhold at arbejde under, så med Peter Ingolf Christensen som arkitekt indviede Håndværkerforeningen i 1922 Teknisk Skole i Tværgade 4. Lærlingene kom fra Skjern og omegn og mødte frem til aftenundervisning i tegning, dansk og regning. Skjern Tekniske Skole fik med Peter Ingolf Christensens indsats og ikke mindst med ham som forstander gennem 13 år skabt et renommé for skolen, som man profiterede af i årene, der fulgte, og som dannede basis for, at Skjern Tekniske Skole blev valgt til, da Folketinget i 1956 med en ny lærlingelov reducerede antallet af skoler fra 360 i hele landet til ca. 50. Vi kan med glæde konstatere, at det gode omdømme er fortsat frem til i dag med videre udbygning og elevfremgang.

Arkitekt og frihåndstegner

Herudover har jeg mødt Peter Ingolf Christensens navn på en række frihåndstegninger og som arkitekt på et par af Skjerns få klassiske og bevaringsværdige bygninger. Peter Ingolf Christensen har med sine fine streger af bondegårde og huse ønsket at fastholde og vise vestjysk byggeskik fra sin samtid – vel nok for at lære kommende slægter respekt for en tid, som var. For mig har det været en øjenåbner og spændende at udforske den del af lokalhistorien.

Kilder:

- Manuskript på 40 sider fra Peter Ingolf Christensen afleveret til Nationalmuseet den 4. juli 1955
- Peter Ingolf Christensens optegnelser på 24 maskinskrivne sider fra 1889 til 1954 afleveret i august 1989 til Statens Arkiver.
- Bølling Nr. Horne Herreds skifteprotokol, 1921, side 370
- Bølling Herreds skifteprotokol, 1919-1920, LAV: B375-1993/43)
- Billeder og tegninger fra familien Christensens album
- Middelfart Avis den 10. juni 1910
- Ribe Stiftstidende den 24. september 1900
- Lemvig Folkeblad den 22. september 1900
- Skjern Dagblad 1904
- Lemvig Folkeblad 1905
- Skjern Dagblad 1906
- Herning Avis 1908
- Skjern Årbog, 1944, 1949